राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०१८
दि. १८ सप्टेंबर, २०१८

A ← संच क्रमांक

2017

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.

C10
505209

प्रश्नपुस्तिका
सामान्य अध्ययन IV

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण प्रश्न : 150
एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉल्पेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक								

↑ केंद्राची संकेताक्षरे ↑ शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच ''उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक तीन चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील''.**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

1. खालील वैशिष्ट्यांमुळे लघुउद्योग क्षेत्राला महत्व प्राप्त होते.

   (a) स्थानिक कच्चा माल वापरतात.

   (b) स्थानिक लोकांना रोजगार पुरवतात.

   (c) प्रादेशिक विषमता कमी करण्यात मदत करतात.

   वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

   (1) (a) फक्त (2) (a) आणि (b) फक्त

   (3) (b) आणि (c) फक्त (4) (a), (b) आणि (c)

   Small-scale industries are significant due to the following features :

   (a) Use local raw material.

   (b) Engage local manpower.

   (c) Helps in reducing regional disparities.

   Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

   (1) (a) only (2) (a) and (b) only

   (3) (b) and (c) only (4) (a), (b) and (c)

---

2. जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना आणि रचना खालील बाबी संबंधित निरीक्षकाची भूमिका बजावण्याच्या हेतूने करण्यात आली आहे.

   (a) वस्तुंचा व्यापार (b) सेवांचा व्यापार

   (c) बौद्धिक संपत्ती हक्क (d) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सहकार्य

   वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

   (1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) (a), (b) आणि (c) (4) (b), (c) आणि (d)

   WTO is set up and designed to play the role of watchdog in the spheres of the following matters :

   (a) Trade in goods (b) Trade in services

   (c) Intellectual property rights (d) International peace and co-operation

   Which of the above statements are **correct** ?

   (1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) (a), (b) and (c) (4) (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

3. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) भारतीय पायाभूत सुविधा वित्तीय कंपनी मर्यादीत ची स्थापना 2006 मध्ये झाली.

(b) भारतीय पायाभूत सुविधा वित्तीय कंपनी कडून पायाभूत सुविधांच्या प्रकल्पासाठी अल्पकालीन वित्तपुरवठा केला जातो.

(c) डिसेंबर 2007 मध्ये भारतीय पायाभूत सुविधा प्रकाय विकास निधीची सुरुवात झाली.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (b)

Consider the following statements :

(a) The India Infrastructure Finance Company Limited (IIFCL) was set up in 2006.

(b) IIFCL providing short term financing for infrastructure projects.

(c) The Indian Infrastructure Project Development fund was launched in December 2007.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) Only (b)

---

4. भारतातील सहकारी चळवळीच्या दृष्टीने खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) लहान शेतकऱ्यांना अल्पकालीन कर्ज पुरवठा करण्याच्या उद्दिष्टासह भारतातील सहकारी चळवळीची सुरुवात झाली.

(b) 1905 मध्ये प्रथमत: सहकारी संस्था कायदा संमत झाला.

(c) सहकारी चळवळीचे मुख्य उद्दिष्ट 'एक गाव एक संस्था' हे आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (c) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (b) (4) यापैकी नाही

With reference to cooperative movement in India consider the following statements :

(a) The Co-operative Movement in India started with the objective of giving short term loans to the small farmer's.

(b) The Co-operative Society Act was passed for the first time in 1905.

(c) The concept of 'one village one society' is the main objective of the Co-operative Movement.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (b) and (c) (3) (a) and (b) (4) None of these

---

5. 1999 च्या एस.पी. गुप्ता समितीच्या शिफारशीवर आधारित लघुउद्योगा संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) निवडक क्षेत्रातील तंत्रज्ञानाच्या गुंतवणुकी साठी 12% भांडवली अनुदान दिले.

(b) अबकारी कराची सुट मर्यादा ₹ 50 लाखा पासून ते 1 कोटी रुपयापर्यंत वाढविली.

(c) सध्या लघुउद्योग क्षेत्रातील उत्पादनासाठी 120 वस्तू संरक्षित ठेवण्यात आले.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) फक्त (c) (4) (a) आणि (c)

Consider the following statements regarding small scale industries, based on S.P. Gupta Committee (1999) recommendations.

(a) A capital subsidy of 12% for investment in technology in selected sectors.

(b) The limit of excise duty exemption raised from ₹ 50 lakh to one core rupees.

(c) At present only 120 items have been reserved for production by small scale sector.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) Only (c) (4) (a) and (c)

---

6. ग्रामीण सहकारी पतपुरवठ्यासाठी दीर्घकालीन कर्जासाठी राज्यात कार्यरत असणारी सहकारी बँक कोणती ?

(1) सहकारी कृषी पतसंस्था (CAC's)

(2) जिल्हा सहकारी बँक (DCC's)

(3) राज्य सहकारी कृषी आणि ग्रामीण विकास बँक (SCARDB's)

(4) राज्य सहकारी बँक (SCB's)

Which of the following co-operative bank function for long term credit in the rural co-operative credit sector in the state ?

(1) Co-operative Agricultural Credit Society (CAC's)

(2) District Co-operative Bank (DCC's)

(3) State Co-operative Agricultural and Rural Development Banks (SCARDB's)

(4) State Co-operative Bank (SCB's)

---

7. 1904 च्या सहकार कायद्याऐवजी 1912 साली नवीन सहकार कायदा लागू करण्यामागे खालीलपैकी कोणती बाब कारणीभूत होती ?

(a) ह्या कायद्यानुसार फक्त प्राथमिक सहकारी संस्था स्थापण करण्यास मूभा होती.

(b) पतसंस्थेव्यतीरिक्त इतर संस्थाची स्थापणा 1904 च्या कायद्याच्या कक्षेबाहेर होती.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त (3) दोन्ही (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following reasons were responsible for replacement of Co-operative Act of 1904 by Act of 1912 ?

(a) It permitted the formation of primary credit societies only.

(b) Except-credit societies other societies were left out of purview of 1904 Act.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only (3) Both (4) None of the above

---

8. खालीलपैकी कोणत्या पंचवार्षिक योजनेत औद्योगिक विकासाच्या दृष्टीने अवजड उद्योगधंद्यावर भर दिला गेला ?

(1) पहिली पंचवार्षिक योजना (2) दुसरी पंचवार्षिक योजना

(3) अकरावी पंचवार्षिक योजना (4) सातवी पंचवार्षिक योजना

Which of the following five year plan gave emphasis on heavy industries for industrial development ?

(1) First Five Year Plan (2) Second Five Year Plan

(3) Eleventh Five Year Plan (4) Seventh Five Year Plan

---

9. 1960-61 ते 1990-91 या कालावधीत खालीलपैकी कोणत्या देशाच्या संघाबरोबर भारताचा सर्वात मोठ्या प्रमाणात व्यापार चालत होता ?

(1) पेट्रोलची निर्यात करणाऱ्या देशांचा संघ

(2) पूर्वेकडील युरोपीय देश

(3) आर्थिक सहकार्य आणि विकास संस्था

(4) आखाती देश

Which was one of the following is the largest trading partner of India during 1960-61 to 1990-91 ?

(1) Organisation of Petroleum Export Countries

(2) Eastern European Countries

(3) Organisation for economic co-operation and development

(4) Gulf-countries

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

10. खालीलपैकी कोणते विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) आंतरराष्ट्रीय वित्तीय सहकार्य वाढविण्यास मदत करते.

(b) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) सभासद देशांच्या वित्तीय धोरणे तयार करण्यात मदत करते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त (3) दोन्ही (4) एकही नाही

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) IMF promotes international monetary co-operation.

(b) IMF helps in framing monetary policy of member nations.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only (3) both (4) neither

---

11. खालीलपैकी कोणत्या पंतप्रधानानी दिवंगत इंदिरा गांधी यांनी दारिद्र्य निर्मुलनासाठी जाहीर केलेल्या 20-कलमी कार्यक्रमाची पुनर्रचना केली ?

(1) राजीव गांधी (2) नरसिंह राव

(3) व्ही.पी. सिंग (4) वरीलपैकी कोणीही नाही

Which of the following Prime Minister restructured 20-point programme announced by late Smt. Indira Gandhi for poverty eradication ?

(1) Rajiv Gandhi (2) Narsimha Rao

(3) V.P. Singh (4) None of the above

---

12. सहकारी कृषी पणनाच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) भारताचा राष्ट्रीय शेती सहकार विपणन संघ ही राष्ट्रीय पातळीवरील शिखर सहकारी संस्था आहे.

(b) नाफेड हे शेती उत्पादनाच्या आंतर-राज्य आणि निर्यात व्यापारास प्रोत्साहन देते.

(c) 1974 मध्ये राष्ट्रीय सहकार विकास महामंडळाची स्थापणा झाली.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (b)

Consider the following statements with reference to Agricultural Cooperative Marketing.

(a) The National Agricultural Co-operative Marketing Federation of India (NAFED) is the apex co-operative organisation at the national level.

(b) NAFED promotes inter-state and export trade of farm produce.

(c) The National Co-operative Development Corporation was set up in 1974.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) only (b)

---

13. राज्य सहकारी बँक पुढीलपैकी कोणत्या मार्गाने भांडवल उभारणी करत नाही ?

(1) सभासदांना भाग विक्री करुन.

(2) रिझर्व बँक व राज्य सरकारकडून कर्ज घेऊन.

(3) बाजारात रोखे विक्री करुन.

(4) सभासद व बिगर सभासदांकडून ठेवी स्वीकारुन.

Which of the following is not a way to raise capital of state cooperative banks ?

(1) By selling shares to members of society.

(2) By owing debt from RBI and state Govt. of India.

(3) By open market operations.

(4) By accepting deposits from members and non-members.

---

14. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर **नाहीत** ?

(a) सहकार ही सामाईक उद्दिष्ट्य साध्य करण्यासाठी स्थापण करण्यात आलेली अनैच्छीक संघटना आहे.

(b) सहकार म्हणजे वितरण, उत्पादन यांमध्ये स्पर्धेचा अभाव आणि मध्यस्थांच अस्तित्व नाकारणे.

(c) सहकार लोकशाहीचा पाया मजबूत करते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त

(3) वरीलपैकी सर्व (4) एकही नाही

Which one of the following statement/s is/are **incorrect** ?

(a) Co-operation is an involuntary association of people desiring to achieve common goal.

(b) Co-operation means abandonment of competition in distribution and production and elimination of middlemen.

(c) Co-operation broadens the base of democracy.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only

(3) All the above (4) None of the above

---

15. दुसऱ्या पातळीवरील (2nd Generation) आर्थिक सुधारणे संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.
(a) सरकारच्या भूमिकेचे रूपांतर नियंत्रकाकडून सुविधा पुरविणारा असे झाले.
(b) पायाभूत क्षेत्रात योग्य सुविधा पुरविण्यास सरकार बांधील आहे.
(c) पंचायत राज संस्था पूर्णपणे कार्यान्वित करण्यास सरकार बांधील आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?
(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)
(3) (a) आणि (c) (4) वरीलपैकी एकही नाही
Consider the following statements regarding Second Generation Economic reforms.
(a) The role of Government convert from the 'controller to the facilitator'.
(b) The Government commit to suitable reforms in the infrastructure sector.
(c) The Government commit to the full functional Panchayati Raj Institution.
Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?
(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)
(3) (a) and (c) (4) None of the above

16. भारतातील दांडेकर आणि रथ यांचा अभ्यास खालीलपैकी कोणत्या क्षेत्राशी संबंधित आहे ?
(1) नियोजन प्रक्रिया (2) दारिद्र्याचा अभ्यास
(3) आंतरराष्ट्रीय व्यापार (4) औद्योगिक धोरण
With which of the following area the study of Dandekar and Rath in India is related ?
(1) Planning process (2) Study of poverty
(3) International trade (4) Industrial policy

17. बाराव्या पंचवार्षिक योजने पूर्वीचे भारतीय नियोजनाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
(a) भारतीय नियोजन हे सूचक आर्थिक नियोजन आहे.
(b) भारतीय नियोजन हे भौतिक नियोजन आहे.
(c) भारतीय नियोजन हे सामाजिक नियोजन आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?
(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)
(3) (a) आणि (c) (4) वरील सर्व
Consider the following statements with respect to Indian Planning before 12th five year plan :
(a) Indian planning is indicative economic planning.
(b) Indian planning is physical planning.
(c) Indian planning is social planning.
Which of the statement/s given above is/are **correct** ?
(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)
(3) (a) and (c) (4) All of the above

18. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 2001-02 मध्ये लघुउद्योगांची तिसरी गणना करण्यात आली.

(b) या गणनेनुसार भारतात लघुउद्योगांची संख्या 105.02 लाख इतकी आहे.

(c) या गणनेनुसार नोंदणीकृत लघुउद्योगांची संख्या एकूण संख्येच्या 87% आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (b) (3) (b) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) The Third Census of small scale industries done in 2001-02.

(b) According to this census there were 105.02 lakh SSI units in India.

(c) According to this census the registered units were 87% of the total.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) only (b) (3) (b) and (c) (4) only (c)

---

19. खालीलपैकी कोणते बंदर पूर्वेकडील एक उत्तम नैसर्गिक बंदर म्हणून ओळखले जाते ?

(1) मुंबई (2) कोलकाता (3) कोचीन (4) कांडला

Which one of the following is the finest natural harbour in the east ?

(1) Mumbai (2) Kolkata (3) Cochin (4) Kandla

---

20. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 1991 मध्ये अटल बिहारी वाजपेयींच्या सरकार पासून भारतातील आर्थिक सुधारणांची सुरुवात झाली.

(b) स्थूल आर्थिक स्थिरीकरण हे मागणी व्यवस्थापणाशी संबंधित आहे.

(c) रचनात्मक सुधारणा या पुरवठा व्यवस्थापणाशी संबंधित आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (a)

Consider the following statements :

(a) The Economic reforms was initiated in India by the Government of Atal Bihari Vajpayee in 1991.

(b) Macro economic stabilisation deals with demand management.

(c) Structural reforms deal with supply side management.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) only (a)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

21. जागतिक व्यापार परिषद (WTO) कधी स्थापन झाली ?

(1) 1 जानेवारी 1995 (2) 1 जानेवारी 1994 (3) 30 डिसेंबर 1994 (4) 30 डिसेंबर 1995

On which date World Trade Organisation (WTO) was established ?

(1) 1 Jan. 1995 (2) 1 Jan. 1994 (3) 30 Dec. 1994 (4) 30 Dec. 1995

---

22. लघुउद्योगावर जागतिकीकरणाच्या होणाऱ्या परिणामासंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) बऱ्याचशा लघुउद्योगांनी 1991 नंतर बरीचशी कामे बंद करण्यास सुरुवात केली.

(b) लघुउद्योग बहुराष्ट्रीय कंपण्याबरोबर स्पर्धा करण्यास सक्षम आहेत.

(c) लघुउद्योगांना मिळणारे सरकारी संरक्षण 1991 नंतर सुद्धा सुरु आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त (3) (c) फक्त (4) वरीलपैकी एकही नाही

With respect to the impact of globalization on small-scale industries, consider the following statements.

(a) Many of the small-scale industries started closing their activities since 1991.

(b) Small-scale industries are strong enough to face competition with multi-national corporation.

(c) Governments protection to small-scale industries continues even after 1991.

Which of the above statements is **correct** ?

(1) (a) only (2) (b) only (3) (c) only (4) None of the above

---

23. वस्तू निर्माण क्षेत्रात उद्योगधंद्यांचे वर्गीकरण करतांना मध्यम उद्योगाची व्याख्या अशी केली जाते :

(1) यंत्रसामुग्रीसह प्रकल्पाची गुंतवणूक 5 कोटी येवढी परंतू 10 कोटीपेक्षा जास्त नसणारा उद्योग.

(2) यंत्रसामुग्रीसह प्रकल्पाची गुंतवणूक ₹ 10 कोटी इतकी असणारा उद्योग.

(3) यंत्रसामुग्रीसह प्रकल्पाची गुंतवणूक ₹ 15 कोटी इतकी असणारा उद्योग.

(4) यंत्रसामुग्रीसह प्रकल्पाची गुंतवणूक 5 कोटीपेक्षा कमी मात्र 2 कोटीपेक्षा जास्त असणारा उद्योग.

Medium enterprises under manufacturing sector has defined as :

(1) The enterprise having investment in plant and machinery is more than five Cr. but doesn't exceed ten Cr. rupees.

(2) The enterprise having investment of ₹ 10 Cr. including plant and machinery.

(3) The enterprise having investment in plant and machinery of ₹ 15 Cr.

(4) The enterprise having investment in plant and machinery less than 5 Cr. but more than 2 Cr. of rupees.

---

24. आर्थिक सुधारणांच्या परिणामा संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 1992-93 आणि 2000-01 मध्ये आर्थिक वृद्धिचा वार्षिक सरासरी दर 6.3% होता.

(b) सुधारणा कार्यक्रमांचा दारिद्र्य कमी करण्यात कमी सकारात्मक परिणाम झाला.

(c) भारतीय परकीय विनिमय व्यवस्थापणातील सुधारणामुळे परकीय गुंतवणुकदारांचा आत्मविश्वास वाढला.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (c) (4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding the impact of Economic reforms :

(a) Between 1992-93 and 2000-01 the economy grew at an annual average rate of 6.3%.

(b) The reform programme on poverty reduction was less positive.

(c) India's improved foreign exchange management restored the confidence of foreign investors.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (c) (4) All of the above

---

25. खालीलपैकी कोणता घटक ग्रामीण आरोग्य पायाभूत सुविधेपैकी एक **नाही** ?

(1) प्राथमिक आरोग्य केंद्र (2) आशा (ASHA)

(3) सामूहिक आरोग्य केंद्र (4) शासकीय नागरी रुग्णालये

Which of the following is not a part of Rural Health infrastructure ?

(1) Primary Health Centres (2) ASHA

(3) Community Health Centre (4) Government Civil Hospitals

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

26. जागतिकीकरणाच्या प्रमुख निकषांबाबत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) व्यापारातील अडथळे दूर करणे.

(b) भांडवलाचा मुक्त प्रवाह निर्माण होईल असे वातावरण निर्माण करणे.

(c) तंत्रज्ञानाचा मुक्त प्रवाह निर्माण होईल असे वातावरण निर्माण करणे.

(d) देशांतर्गत खाजगी उद्योग वाढवणे.

योग्य पर्याय निवडा :

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (b), (c) आणि (d)

(3) (a), (c) आणि (d) (4) (b), (d) आणि (a)

Which of the statement/statements are **correct** regarding main parameters of Globalisation ?

(a) Removing trade barriers.

(b) Creation of environment in which free flow of capital can take place.

(c) Creation of environment permitting free flow of technology.

(d) To increase domestic private industry.

Choose **correct** options :

(1) (a), (b) and (c) (2) (b), (c) and (d)

(3) (a), (c) and (d) (4) (b), (d) and (a)

---

27. भारतातील बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे उपक्रम नियंत्रण करणाऱ्या संस्था खालीलप्रमाणे आहेत.

(a) कंपनी व्यवहार मंत्रालय.

(b) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडीया.

(c) औद्योगीक विकास मंत्रालय.

(d) वित्त मंत्रालय.

वरीलपैकी कोणता/ते पर्याय **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (c) आणि (d)

(3) (a) आणि (d) (4) वरील सर्व

The following agencies are controlling the activities of Multinational Corporation in India.

(a) The Ministry of Company Affairs.

(b) The Reserve Bank of India.

(c) The Ministry of Industrial Development.

(d) The Ministry of Finance.

Which of the option/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (c) and (d)

(3) (a) and (d) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

28. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(a) जागतिकीकरण परवानापद्धत, व्यापारावरील संख्यात्मक बंधणे आणि आयातीवरील जकात पूर्णपणे काढून टाकल्याचे गृहीत धरते.

(b) जागतिकीकरण म्हणजे जगातील राष्ट्रांचे राजकीय दृष्ट्या परस्परांशी जोडणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) फक्त (2) (b) फक्त (3) दोन्ही (4) एकही नाही

Which of the following statement/s is/are **correct** ?

(a) Globalisation presupposes complete removal of licences, quotas and tariffs.

(b) Globalisation means political integration of the world.

Answer options :

(1) (a) only (2) (b) only (3) Both (4) Neither

---

29. 'खाजगीकरण' या संकल्पनेत खालीलपैकी कोणत्या तीन उपाययोजनांचा विचार प्राधान्याने केला जातो ?

(a) मालकी हक्क विषयक उपाययोजना (b) संघटनात्मक उपाययोजना

(c) कार्यात्मक उपाययोजना (d) उदारीकरणात्मक उपाययोजना

वरीलपैकी **योग्य** पर्याय निवडा :

(1) (a), (b) आणि (d) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (c) (4) (b), (c) आणि (d)

Which three measures are considered on priority basis in the concept '**privatisation**' ?

(a) Ownership measures (b) Organizational measures

(c) Operational measures (d) Liberalisational measures

Select **correct** options :

(1) (a), (b) and (d) (2) (a), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (c) (4) (b), (c) and (d)

---

30. खालीलपैकी कोणता/ते घटक भारतीय नियोजनाचे अपयश दर्शवितो/दर्शवितात ?

(1) सर्व नोकरी करण्यास सक्षम लोकांना रोजगार पुरविण्यात अपयश

(2) जमीन सुधारणांची कार्यवाही करण्यात अपयश

(3) काळ्या पैशाची वाढ रोखण्यात अपयश

(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following indicate/s failure of planning in India ?

(1) Failure to provide employment to all able bodied people

(2) Failure to implement land reforms

(3) Failure to check the growth of black money

(4) All the above

---

31. मनरेगाच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान खरे **नाही** ?

(1) या योजनेच्या लाभार्थींपैकी कमीत कमी 33% लाभार्थी महिला असणे आवश्यक आहे.

(2) वेतनाचे वाटप हे केवळ बँक आणि पोस्ट ऑफिस खात्यातूनच व्हायला हवे.

(3) ही योजना ग्रामीण कुटंबातील सर्व प्रौढांना कमीत कमी 100 दिवसांचा वेतन रोजगार पुरवते

(4) ही योजना श्रम प्रधान (labour intensive) कामे पुरवते.

Which of the following statements is **not** true in case of MGNREGS ?

(1) At least 33% beneficiaries of the scheme have to be women.

(2) Wage disbursement to happen through bank and post office accounts.

(3) It seeks to provide at least 100 days of wage employment to all adult members of rural households

(4) It emphasis on labour intensive works.

---

32. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) आर्थिक पायाभूत सुविधा उत्पादन आणि वितरण पद्धतीत स्थित असतात.

(b) सामाजिक पायाभूत सुविधा उत्पादन प्रक्रियेत बाहेरून योगदान देतात.

(c) संपर्क पद्धती ही आर्थिक आणि सामाजिक पायाभूत सुविधा या दोन्हीशी संबंधित मानली जाते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (b) आणि (c) (2) (a) आणि (b) (3) फक्त (c) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) Economic infrastructure is located within system of production and distribution.

(b) Social infrastructure contributes to the production process from outside the system.

(c) Communication system is treated as both social and economic infrastructure.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (b) and (c) (2) (a) and (b) (3) only (c) (4) All of the above

---

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

33. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) सरकारने ऑगस्ट 1991 मध्ये चक्रवर्ती यांच्या अध्यक्षतेखाली वित्तीय व्यवस्था समितीची स्थापना केली.

(b) व्याजदराची आधार दर पद्धती 1 जूलै, 2010 मध्ये जाहीर केली.

(c) आधार दर पद्धती ही जुन्या कर्जाचे नुतनीकरण आणि सर्व नवीन कर्जासाठी लागू आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (b) (2) फक्त (a) (3) (a) आणि (c) (4) (b) आणि (c)

Consider the following statements.

(a) The Government appointed a committee on the financial system under the Chairmanship of Chakravarty in August 1991.

(b) The base rate system of interest rate has been introduced with effect from July 1, 2010.

(c) The base rate system is applicable to all new loans and to the old loans that come up for renewal.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) only (b) (2) only (a) (3) (a) and (c) (4) (b) and (c)

---

34. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) मुल्यवर्धित कर ही अनेक स्तरीय कर गोळा करणारी पद्धती आहे.

(b) अमूल्य वर्धित कर ही एकल बिंदू कर गोळा करणारी पद्धती आहे.

(c) मूल्य वर्धित कराच्या अमंलबजावणीमुळे गरीब लोकांच्या राहणीमानात आणि खरेदी शक्तीत सुधारणा (वाढ) होईल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (c) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) The Value Added Tax (VAT) is multi-point tax collection method.

(b) Non VAT is single point tax collection method.

(c) Implementation of VAT will improve the purchasing capacity and living standard of the poor people.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (c) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

35. गिनी चा गुणांक हा खालीलपैकी कोणत्या सामाजिक प्रश्नाचे मापन करतो ?

(1) उत्पन्नातील असमानता (2) देशातील गरीबी अंतर

(3) देशातील बेरोजगारी (4) बाल मृत्युदर

Gini's co-efficient is a measure of which of the following social evils ?

(1) Inequalities in income (2) Poverty gap in a country

(3) Unemployment in a country (4) Infant mortality

---

36. 2016 मधे भारतीय रिझर्व बँकेच्या डेप्यूटी गव्हर्नर एच.आर. खान यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापलेल्या समितीचे काम काय होते ?

(1) महागाई आवाक्यात आणण्यासाठी उपाय सुचवणे

(2) कॉर्पोरेट बंधपत्र बाजार विकसित करणे

(3) रोकडा-रहित आदान-प्रदान प्रचलीत करणे

(4) खाजगी कर्जांना उत्तेजन देणे

What was the mandate of the committee established under H.R. Khan - the deputy governor of RBI - in 2016 ?

(1) To suggest measures to control inflation

(2) Development of corporate bond market

(3) To introduce cashless methods of payment

(4) To boost private borrowings

---

37. खालीलपैकी कोणती योजना महाराष्ट्रात, पावसाचे पाणी शोषून शाश्वत जलसिंचन पद्धत निर्माण करण्यासाठी आखली गेली आहे ?

(1) मागेल त्याला शेत तळे योजना

(2) जलयुक्त शिवार योजना

(3) वेस्टर्न घाट विकास योजना

(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following schemes aims at creation of sustainable irrigation facilities in Maharashtra by way of absorption of rain water ?

(1) Magel tyala 'shet tale' yojana

(2) Jalayukta Shivar Yojana

(3) Western Ghat Development Programme

(4) All of the above

---

38. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 2009-10 मध्ये महाराष्ट्राचा सेवा क्षेत्रातील विकास दर 9.6% होता.

(b) 2010-11 मध्ये महाराष्ट्र राज्यांतर्गत स्थूल उत्पादनात सेवा क्षेत्राचा वाटा 61% होता.

(c) 2012-13 मध्ये महाराष्ट्राच्या स्थूल राज्यांतर्गत उत्पादनात बांधकाम क्षेत्राचा वाटा 22% होता.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाना/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (c) (2) (a) आणि (b) (3) (b) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) In 2009-10, the growth rate of Service Sector in Maharashtra was 9.6%.

(b) In 2010-11 the share of Service Sector was 61% in Maharashtra State Gross Domestic Product.

(c) In 2012-13 the share of Construction Sector was 22% in the Maharashtra State Gross Domestic Product.

Which of the statement/s given above is /are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (a) and (b) (3) (b) and (c) (4) only (c)

---

39. आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळ (IFC) कोणत्या क्षेत्रात काम करते ?

(1) खाजगी क्षेत्राच्या विकासासाठी गुंतवणूक, मार्गदर्शन आणि मालमत्ता व्यवस्थापन.

(2) मध्यवर्ती बँकांना कर्जपुरवठा.

(3) सेवा क्षेत्राचा विकास व व्यवस्थापन.

(4) पायाभूत सोयीसुविधांचा विकास व व्यवस्थापन.

International Finance Corporation (IFC) works in which of the following area ?

(1) Investment, guidance and asset management for the development of private sector.

(2) Credit supply to central banks.

(3) Development and management of services sector.

(4) Development and management of infrastructural facilities.

---

40. करांच्या संबंधित योग्य विधानाची निवड करा :

(1) उत्पन्न कर हा प्रत्यक्ष कर नाही

(2) वस्तु व सेवा कर हे अप्रत्यक्ष कर आहेत

(3) संपत्ती कर हे सुद्धा अप्रत्यक्ष कर आहेत

(4) उत्पादन कर हे प्रत्यक्ष कर आहेत

Select the right statement regarding taxes :

(1) Income tax is not direct tax

(2) Goods and service taxes are indirect taxes

(3) Property taxes are also indirect taxes

(4) Product taxes are direct taxes

---

41. खालीलपैकी कोणता खर्च हा अविकासात्मक सरकारी खर्चाचा भाग **नाही** ?

(1) कर वसुली आकार
(2) लष्करी उपकरणांवरील खर्च
(3) शैक्षणिक सेवांवरील खर्च
(4) व्याज प्रदानावरील खर्च

Which of the following is **not** a part of non-development **public** expenditure ?

(1) Tax collection charges
(2) Expenditure on military equipments
(3) Expenditure on educational services
(4) Expenditure on interest payment

---

42. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 280 नुसार स्थापन केलेल्या भारतीय वित्त आयोगाला खालीलपैकी कोणता **अधिकार** नाही ?

(1) कर उत्पन्नाचे केंद्र आणि राज्य सरकारांमधे वाटप करणे
(2) राज्य सरकारांना अनुदान देण्याबद्दलच्या सूचना करणे
(3) केंद्रिय अर्थसंकल्प तयार करणे
(4) निकोप वित्ताशी संबंधीत सूचना करणे

Which of the following duties is **not** entrusted to Finance Commission of India under article 280 of Indian Constitution ?

(1) Distribution of tax proceeds between Centre and States
(2) Recommendations on governing of grants in aid to state governments
(3) Preparation of Union Budget
(4) Recommendations on any matter related of sound finance

---

43. खालीलपैकी कोणते कार्य मुद्रेचे आकस्मिक कार्य **नाही** ?

(1) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे वितरणाचा आधार
(2) पतनिर्मितीचा आधार
(3) मूल्यसंग्रह
(4) मूल्याचे हस्तांतरण

Which of the following is **not** a contingent function of money ?

(1) Basis of distribution of National Income
(2) Basis of Credit Creation
(3) Store of Value
(4) Transfer of Value

---

44. पैशाच्या मात्रा सिद्धांताची केंब्रिन आवृत्ती खालीलपैकी कोणत्या अर्थतज्ज्ञाने प्रथम विकसित केली ?

(1) आल्फ्रेड मार्शल (2) आय. फिशर

(3) डेव्हिड रिकार्डो (4) जीन बोडीन

Cambridge version of quantity theory of money was first developed by which of the following economists ?

(1) Alfred Marshall (2) I. Fischer

(3) David Ricardo (4) Jean Bodin

---

45. खालीलपैकी कोणता प्रकार हा राज्य सरकारच्या कर्जदायित्वाचा भाग **नाही** ?

(1) भविष्य निर्वाह निधी (2) बाह्य कर्ज

(3) आकस्मिक निधी (4) राखीव निधी

Which of the following is **not** a part of debt obligations of the state government ?

(1) Provident Fund (2) External Debt

(3) Contingency Fund (4) Reserve Fund

---

46. ग्रामीण विभागात आढळून येत असलेल्या बेरोजगारीचा मुख्य प्रकार कोणता ?

(1) संरचनात्मक बेरोजगारी

(2) कमी प्रतीची बेरोजगारी

(3) प्रच्छन्न व मोसमी बेरोजगारी

(4) चक्रीय व सुशिक्षित बेरोजगारी

Which types of unemployment are/is mainly found in rural areas ?

(1) Structural unemployment

(2) Low quality unemployment

(3) Disguised and seasonal unemployment

(4) Cyclical and educated unemployment

---

47. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) महाराष्ट्र राज्याच्या स्थूल उत्पादनामध्ये 2009-10 या वर्षी उद्योग क्षेत्राचा वाटा 30.9% होता.

(b) महाराष्ट्र राज्य लघुउद्योग विकास महामंडळाची स्थापना 1962 मध्ये झाली.

(c) 2010 पासून महाराष्ट्र राज्याने सेझ विषयक धोरण मोडीत काढले आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) The share of Industry Sector in Maharashtra state gross domestic product was 30.9% in 2009-10.

(b) Maharashtra small scale Industrial Development Corporation was established in 1962.

(c) In 2010, Government of Maharashtra scraped the SEZ policy.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) only (c)

---

48. 'ओपन मार्केट ऑपरेशन्स' च्या मार्गाने चलनवाढ रोखण्यासाठी मध्यवर्ती बँक खालीलपैकी कुठले पाऊल उचलेल ?

(1) सरकारी रोखे विकणे

(2) सरकारी रोखे खरेदी करणे

(3) व्यापारी बँकांच्या उसनवारीचा व्याज दर वाढवणे

(4) व्यापारी बँकाच्या उसनवारीचा व्याज दर कमी करणे

To control inflation, through open market operations, which of the following steps will be taken by the central bank of a country ?

(1) Selling of government securities

(2) Buying of government securities

(3) Increase in interest rate of commercial bank borrowings

(4) Reduction in interest rate of commercial bank borrowings

---

49. भारताच्या सेवाक्षेत्राच्या बाबतीत खालील विधानांपैकी कोणते विधान बरोबर **नाही** ?

(1) उद्योगधंद्यांशी निगडीत सेवा ज्यामधे माहिती आणि तंत्रज्ञान क्षेत्रही समाविष्ट आहे - हे क्षेत्र सर्वात वेगाने वाढणारे क्षेत्र आहे.

(2) भारताच्या राष्ट्रीय उत्पन्नामधे सेवा क्षेत्राचा वाटा मोठ्या प्रमाणात वाढला आहे.

(3) संपर्क सेवा क्षेत्राने एकूण सेवाक्षेत्राच्या वाढीमधे मोठे योगदान दिले आहे.

(4) सेवा क्षेत्राचा एकूण रोजगारातील वाटा खूप मोठा आहे.

Which of the following statements is **not** true as far as service sector of India is concerned ?

(1) Business services including IT sector has been the fastest growing sector.

(2) Share of services in India's GDP has substantially increased.

(3) Communication services have made a significant contribution to service sector growth.

(4) Share of service sector in total employment is very high.

---

50. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) भारतीय रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडीया आणि सरकार उच्च शक्ती पैसा निर्माण करते.

(b) व्यापारी बँकाकडून उच्च शक्ती पैशाची संख्या निश्चित केली जाते.

(c) उच्च शक्ती पैशाची मागणी आणि पुरवठा हा पैशाचा पुरवठा सिद्धांताचा पाया आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) (b) आणि (c) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (b) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) Reserve Bank of India and Government are producers of the high-powered money.

(b) The amount of high-powered money is fixed by commercial banks

(c) Theory of determination of money supply is based on the supply and demand for high-powered money.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (b) and (c) (2) only (b) (3) (a) and (b) (4) only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

51. उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरण विषयक सुधारणांनंतर निर्माण झालेल्या बेरोजगारीच्या समस्येची काळजी घेण्यासाठी 1991 नंतर खालीलपैकी कशाची निर्मिती झाली ?

(1) नॅशनल रिन्युअल फंड (2) एक्झिट पॉलिसी कमिशन
(3) एम्प्लॉयर्स प्रॉव्हिडंट फंड (4) सोशल सिक्यूरिटी कॉर्पोरेशन

Which of the following was established to take care of unemployment arising out of liberalisation, Privatisation and Globalisation reforms after 1991 ?

(1) National Renewal Fund (2) Exit Policy Commission
(3) Employer's Provident Fund (4) Social Security Corporation

---

52. मानवी विकास अहवाल - 1995 मधे लिंग सक्षमीकरण परिमाण ही संज्ञा विकसित करण्यात आली. ही संज्ञा खालीलपैकी काय दर्शवते ?

(1) स्त्रियांचे आयुर्मान अधिक आहे काय ?
(2) स्त्रियांच्या साक्षरतेचा आणि रोजगारीचा दर अधिक आहे काय ?
(3) लिंग दर हा स्त्रियांच्या बाजूने आहे काय ?
(4) स्त्रिया आर्थिक आणि राजकीय क्षेत्रांमधे सक्रीय सहभाग घेऊ शकत आहेत काय ?

Human Development Report - 1995 launched the concept of Gender Empowerment Measure (GEM). It indicates :

(1) Whether life expectancy is high among women.
(2) Whether literacy and employment rate is high among women.
(3) Whether sex ratio is in favour of women.
(4) Whether women are able to actively participate in economic and political life.

---

53. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) राष्ट्रीय सँपल सर्व्हे प्रमाणे 2009-10 साठी ग्रामीण भागासाठी ₹ 28.60 दरडोई दर दिवसासाठी आणि शहरी भागासाठी ₹ 22.40 दरडोई दर दिवसासाठी दारिद्र्य रेषा स्पष्ट करण्यात आली.
(b) 2009-10 मध्ये 29.8% लोक संख्या दारिद्र्य रेषेखाली होती
(c) 2009-10 मध्ये 33.8% ग्रामीण भागातील आणि 20.9% शहरी भागातील लोकसंख्या दारिद्र्य रेषेखाली होती.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (a) (3) (b) आणि (c) (4) फक्त (b)

Consider the following statements :

(a) According to NSS data for 2009-10 the poverty line was defined as ₹ 28.60 per capita per day in rural areas and ₹ 22.40 per capita per day in urban areas.
(b) 29.8% of the population was below the poverty line in 2009-10.
(c) 33.8% of the population in rural areas and 20.9 percent in urban areas was below the poverty line in 2009-10.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) only (a) (3) (b) and (c) (4) only (b)

---

54. देशातील अंतिम वस्तू आणि सेवांची बाजारी किंमत अधिक भारतीयांनी इतर देशांत कमावलेले उत्पन्न, वजा परदेशी व्यक्तींनी भारतात कमावलेले उत्पन्न म्हणजे खालीलपैकी कोणती संज्ञा होय ?

(1) एकूण देशांतर्गत उत्पादन (2) एकूण राष्ट्रीय उत्पादन
(3) निव्वळ देशांतर्गत उत्पादन (4) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन

Market value of final goods and services, in the country plus income earned by the Indians from foreign countries, minus income earned by the foreigners in India is called as which of the following concepts ?

(1) Gross Domestic Product (2) Gross National Product
(3) Net Domestic Product (4) Net National Product

---

55. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) उत्पादन पद्धती वस्तू आणि सेवांचे निव्वळ मूल्य वृद्धी दर्शविते.
(b) उत्पन्न पद्धती सेवा क्षेत्राचे स्थूल देशांतर्गत उत्पादन दर्शविते.
(c) केंद्रिय सांख्यिकी ऑर्गनायजेशन तर्फे राष्ट्रीय उत्पन्न मोजमापना साठी उत्पादन पद्धती आणि उत्पन्न पद्धतीचा एकत्रित वापर केला जातो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a) आणि (c) (2) (b) आणि (c)
(3) (a) आणि (b) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) Product method estimates the net value added of goods and services.
(b) The Income Method is employed in estimating the GDP of service sector.
(c) A combination of product method and income method is used for national income calculation by CSO.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (b) and (c)
(3) (a) and (b) (4) All of the above

---

56. राज्यकोषीय जबाबदाऱ्या आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापना संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) केंद्र सरकारने राज्यकोषीय जबाबदाऱ्या आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापन कायदा 2004 मध्ये मंजूर केला.
(b) ह्या कायद्यानुसार मार्च 2009 पर्यंत महसुली तुटीत घट करुन शून्यावर आणणे आणि
(c) मार्च 2009 पर्यंत स्थूल देशांतर्गत उत्पादनाच्या 3% पर्यंत राज्यकोषिय तुट कमी करणे हे हेतु होते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Consider the following statements regarding with FRBM Act.

(a) The Central government passed fiscial Responsibility and Budget Management Act in 2004.
(b) According to this Act revenue deficit was to fall to zero by 2009 and
(c) Fiscial deficit to be reduced to 3% of GDP by March 2009

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) (b) and (c) (4) all of the above

---

57. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) व्यक्तिगत उत्पन्न कर हा वैयक्तिक उत्पन्नावर आकारला जातो.

(b) उत्पन्नाच्या पुनर्वाटपात सकारात्मक भूमिका बजावण्यात उत्पन्न कर अपयशी ठरला आहे.

(c) महामंडळ कर हा नोंदणीकृत कंपन्या आणि महामंडळ यांच्या उत्पन्नावर आकारला जातो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **सत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a), (b) आणि (c)
(2) (a) आणि (b)
(3) (a) आणि (c)
(4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) Personal income tax is levied on the income of individuals.

(b) Income tax has failed to play positive role in redistributing income.

(c) Corporation tax is levied on the income of registered companies and corporations.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a), (b) and (c)
(2) (a) and (b)
(3) (a) and (c)
(4) only (c)

---

58. खालीलपैकी कोणत्या संस्थेची निर्मिती 1987 साली आजारी उद्योगधंद्यांच्या प्रश्नांची उकल करण्यासाठी झाली होती ?

(1) बोर्ड फॉर इंडस्ट्रियल आणि फायनान्शियल रिकंस्ट्रक्शन

(2) बोर्ड फॉर सिक इंडस्ट्रीज रिकंस्ट्रक्शन

(3) इंडस्ट्रियल इन्वेस्टमेंट बँक ऑफ इंडिया

(4) इंडस्ट्रियल रिकंस्ट्रक्शन बँक ऑफ इंडिया

Which of the following was established in 1987 to deal with the problems of sick industries ?

(1) Board for Industrial and Financial Reconstruction

(2) Board for Sick Industries Reconstruction

(3) Industrial Investment Bank of India

(4) Industrial Reconstruction Bank of India

---

59. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) राज्य सरकारांच्या वित्तावर देखरेख ठेवण्याची जबाबदारी केंद्रीय वित्त मंत्रालयाची आहे.

(b) राज्यघटनेनुसार जर राज्याच्या नावावर केंद्र सरकारकडून घेतलेले कर्ज शिल्लक असेल तर राज्य सरकार केंद्र सरकारच्या परवानगी शिवाय बाजारातून कर्ज घेऊ शकत नाही.

(c) राज्यघटनेनुसार राज्य सरकारांना परकिय कर्ज घेण्याची परवानगी आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) The Ministry of Finance at the centre has the responsibility to oversee the finance of the State Governments.

(b) According to the Constitution the state governments cannot borrow from market without the permission of the central government if the states have outstanding debt with the centre.

(c) According to the constitution the states are permitted to borrow from abroad.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) only (c)

---

60. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) महाराष्ट्र शासनाने रोजगार हमी योजना 1972-73 मध्ये सुरु केली.

(b) या योजनेचा 1977-78 ते 1987-88 या कालावधी मध्ये दारिद्र्य 60.4% वरुन 36.7% पर्यंत कमी करण्यात सहभाग होता.

(c) रोजगार हमी योजनेचा सर्वात जास्त फायदा फक्त पुरुषांना झाला.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) Maharashtra Government introduced the employment guarantee scheme in 1972-73.

(b) This scheme contributed to the decline of poverty from 60.4% in 1977-78 to 36.7% in 1987-88.

(c) EGS benefited a large number of males only.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c) (3) (a) and (c) (4) only (c)

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

61. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) औद्योगिक पायाभूत सुविधा उन्नतीकरण योजना 2014 मध्ये सुरु केली.

(b) नवकल्पना वृद्धी ग्रामीण उद्योग, आणि उद्योजकता योजना 2015 मध्ये सुरु केली.

(c) डिसेंबर 2012 मध्ये सरकारने हातमाग क्षेत्रासाठी संस्थात्मक पतपुरवठा जाहीर केला.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **असत्य** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (a) (3) (b) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) Industrial infrastructure upgradation scheme was launched in 2014.

(b) A scheme for promoting innovation, Rural industry and entrepreneurship was launched in 2015.

(c) The government introduced Institutional Credit for Handloom Sector in December 2012.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) only (a) (3) (b) and (c) (4) only (c)

---

62. बाजारपेठेतील प्रबळ स्थानाचा गैरवापर करण्यावर बंधन घालण्यासाठी, 2002 साली खालीलपैकी कोणता कायदा पास झाला ?

(1) फेरा (2) कॉंपिटिशन कायदा

(3) एम.आर.टी.पी. कायदा (4) वरीलपैकी कोणताही नाही

Which of the following was passed in 2002 to prohibit abuse of dominant position in the market ?

(1) FERA (2) Competition Act

(3) MRTP Act (4) None of the above

---

63. 1 एप्रिल, 1999 रोजी स्वर्णजयंती ग्राम स्व-रोजगार योजना कोणत्या योजनांच्या एकत्रिकरणाने सुरु झाली ?

(1) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम, प्रधानमंत्री ग्रामोदय योजना, ग्राम कल्याण योजना, इंदिरा महिला योजना

(2) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम, ग्राम कल्याण योजना, ट्रायसेम, सिटरा (SITRA), दशलक्ष विहिरी योजना.

(3) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम, ट्रायसेम, स्त्रिया व बालके विकास कार्यक्रम, इंदिरा महिला योजना.

(4) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम, जवाहर रोजगार योजना, जवाहर ग्राम समृद्धी योजना, ट्रायसेम, संपूर्ण रोजगार योजना.

On the 1st April, 1999, Swarnjayanti Gram Swarozgar Yojana was stared with the consolidation of which of the schemes ?

(1) Integrated Rural Development Program, Pradhan Mantri. Gramodaya Yojana Village Welfare Scheme, Indira Mahila Yojana.

(2) Integrated Rural Development Program, Village Welfare Scheme, TRYSEM, SITRA, (MWS) Million Wells Scheme.

(3) Integrated Rural Development Program, TRYSEM, Women and Child Development Program, Indira Mahila Yojana.

(4) Integrated Rural Development Program, Jawahar Rozgar Yojana, Jawahar Gram Samrudhi Yojana, TRYSEM, Full Employment Scheme.

---

64. भगवती समितीच्या 1973 च्या अहवालानुसार सरकारने रोजगार पुरविण्यासाठी खालील उपाय योजना सुरु केल्या.

(a) ग्रामीण कार्य कार्यक्रम (b) कृषी-सेवा केंद्र

(c) क्षेत्र-विकास कार्यक्रम (d) किसान क्रेडीट कार्ड योजना

वरीलपैकी कोणता/ते पर्याय **चुकीचा/चे** आहे/आहेत ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (d) (3) फक्त (c) (4) फक्त (d)

According to Bhagwati Committee Report 1973 the Government took the following measures to provide employment.

(a) Rural Works Programme (b) Agro-Service Centers

(c) Area-Development Scheme (d) Kisan Credit Card Scheme

Which of the option/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (d) (3) only (c) (4) only (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

65. राष्ट्रीय सैम्पल सर्व्हे संस्थेकडून बेरोजगारीची संकल्पना विकसीत करण्यात आली आहे ती खालील प्रमाणे-

(a) बेरोजगारीचा सामान्य स्थिती दर्जा

(b) बेरोजगारीचा चालू आठवड्याचा दर्जा

(c) बेरोजगारीचा चालू दैनंदिन दर्जा

(d) बेरोजगारीचा चालू वार्षिक दर्जा

वरीलपैकी कोणता/ते पर्याय **चुकीचा/चे** आहे/आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) (a) आणि (c) (3) फक्त (d) (4) (b) आणि (d)

National Sampal Survey organisation developed the concept of unemployment as follows :

(a) The usual status unemployment

(b) The current weekly status unemployment

(c) The current daily status unemployment

(d) The current yearly status unemployment

Which of the option/s given above is/are incorrect ?

(1) Only (a) (2) (a) and (c) (3) Only (d) (4) (b) and (d)

---

66. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) ॲडम स्मिथ ने तुलनात्मक खर्च सिद्धांत मांडला.

(b) अन्योन्य मागणी सिद्धांत व्यापार शर्तीची निश्चिती स्पष्ट करतो.

(c) डेनिस रॉबर्टसन यांनी वृद्धिचे इंजिन म्हणजे आंतरराष्ट्रीय व्यापार असे वर्णन केले आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a) व (b) (2) (b) व (c)

(3) (a) व (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements :

(a) The theory of comparative costs is propound by Adam Smith.

(b) Reciprocal Demand Theory which explains the determination of terms of trade.

(c) Dennis Robertson described foreign trade as "An Engine of growth".

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (c) (4) All of the above

---

67. खालीलपैकी कोणत्या जलसिंचनाच्या स्त्रोताने भारतामध्ये 2007-08 या काळात नेत्रदिपक प्रगती केली ?
   (1) काल्वे आणि तलाव
   (2) विहीरी व कुपनलिका
   (3) जलयुक्त शिवार व शेत तळे
   (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

   Which of the following sources of irrigation in India has made spectacular progress in 2007-08 ?
   (1) Canals and ponds (Tanks)
   (2) Wells and Tube well
   (3) Jalyukta Shivar and Farm lakes (Shet tale)
   (4) None of the above

---

68. खालीलपैकी कोणते देश बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे प्रमुख देश आहेत ?
   (1) चीन, रशिया, इटली, मलेशिया व सिंगापूर
   (2) फ्रान्स, जर्मनी, जपान, इंग्लंड व अमेरीका
   (3) मॉरिशस, ब्राझील, ऑस्ट्रेलिया, न्युझिलंड व दक्षिण आफ्रिका
   (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

   Which of the following are major home countries of Multi National Corporations ?
   (1) China, Russia, Italy, Malaysia and Singapore
   (2) France, Germany, Japan, U.K. and USA
   (3) Mauritious, Brazil, Australia, New Zealand and South Africa
   (4) None of these

---

69. खालील विधाने विचारात घ्या.
   (a) नाफेड ही देशातील सहकारी विपणन सर्वोच्च (शिखर) संस्था आहे.
   (b) शेती विपणन केंद्राची स्थापना 1988 मध्ये झाली.
   (c) केंद्रीय वखार महामंडळाची स्थापना 1957 मध्ये झाली.

   वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?
   (1) (a) व (b)   (2) (b) व (c)
   (3) फक्त (a)   (4) वरीलपैकी सर्व

   Consider the following statements :
   (a) NAFED is the apex co-operative marketing organisation at the National level.
   (b) Centre for Agriculture Marketing was established in 1988.
   (c) Central warehousing corporation was setup in 1957.

   Which of the statement/s given above is/are **correct** ?
   (1) (a) and (b)   (2) (b) and (c)
   (3) only (a)   (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

70. जमीन सारा पद्धतींपैकी खालीलपैकी कोणत्या पद्धतीत जमीन महसूल भरण्याची जबाबदारी जमीन कसणाऱ्याची होती ?

(1) जमीनदारी पद्धत (2) रयतवारी पद्धत

(3) महालवारी पद्धत (4) कंत्राटी शेती पद्धत

Which of the following describes a system of land revenue in which the responsibility of paying land revenue was laying with the cultivator ?

(1) Zamindari System (2) Ryotwari System

(3) Mahalwari System (4) Contract Farming System

---

71. लक्ष्यकेंद्रित सार्वजनिक वितरण पद्धतीमध्ये प्रत्येक गरीब कुटुंबासाठी ________ कि.ग्रॅ. अन्नधान्य उच्च अर्थसहाय्यित किंमतीमध्ये पुरवले जाते.

(1) 20 (2) 15 (3) 10 (4) 5

Under Targeted Public Distribution system, each poor family was entitled to ________ kg, of food grain at highly subsidised prices.

(1) 20 (2) 15 (3) 10 (4) 5

---

72. खालीलपैकी कोणती संकल्पना महिलांच्या क्षमतेपेक्षा त्यांच्या संधी वर लक्ष केंद्रीत करते ?

(1) मानव विकास निर्देशांक (2) मानव दारिद्रय निर्देशांक

(3) लिंगभाव सबलीकरण मापन (4) दारिद्रय तफावत निर्देशांक

Which of the following focuses on women's opportunities rather than capabilities ?

(1) Human Development Index (2) Human Poverty Index

(3) Gender Empowerment Measure (4) Poverty Gap Index

---

73. जागतिक व्यापार संघटनेच्या उरुग्वे फेरीमधे जाहिर केलेल्या शेतीविषयक कराराची खालीलपैकी कोणती उद्दिष्टये **नाहीत** ?

(1) शेती मालाला जागतिक बाजार प्रवेश मिळवून देणे.

(2) शेतीचा देशांतर्गत मदत (आधार) नियमित करणे.

(3) शेतीचे निर्यात अर्थसहाय्य कमी करणे.

(4) शेतीच्या आधुनिक पद्धतींना प्रोत्साहन देणे.

Which of the following is **not** an objective of Agreement on Agriculture announced under Uruguay Round of WTO ?

(1) Providing access to global markets for agricultural products.

(2) Regulating domestic support to agriculture.

(3) Reducing export subsidies to agriculture.

(4) Encouraging modern methods of farming.

---

74. हरित स्थूल देशांतर्गत उत्पादनाच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 1990 मध्ये हरित स्थूल देशांतर्गत उत्पादन ही संकल्पना विकसित करण्यात आली.

(b) या संकल्पनेत मानवी कल्याणावर परिणाम करणारे प्रदूषण आणि कमी झालेल्या नैसर्गिक साधन सामुग्रीची होणारी किंमत या घटकाचा विचार केला जातो.

(c) सन 2000 पासून चीन मध्ये हरित स्थूल देशांतर्गत उत्पादनाचे मोजमापन सुरु केले.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने **बरोबर** आहेत ?

(1) (a) व (c) (2) (b) व (c) (3) (a) व (b) (4) यापैकी नाही

Consider the following statements about Green GDP.

(a) The concept of Green GDP evolved in 1990.

(b) It attempts to factor in the cost of depleted natural resources and pollution which ultimately affect human welfare.

(c) China had started calculating its Green GDP from 2000.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (c) (2) (b) and (c) (3) (a) and (b) (4) None of these

---

75. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) 2005-06 मध्ये भारत सरकारने राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान सुरु केले.

(b) 2005 मध्ये महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाची स्थापना झाली.

(c) 2015-16 पासुन एकात्मीक विकास फलोत्पादनासाठीचे अभियान 50 जिल्ह्यात राबविले.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **चूक** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) (a) व (b)

Consider the following statements :

(a) The National Horticulture mission has been launched by Govt. of India in 2005-06.

(b) Maharashtra State Horticulture and Medicinal Plant Board was established in 2005.

(c) From 2015-16, the Mission for Integrated Development of Horticulture is implement in 50 district.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) only (a) (2) only (b) (3) only (c) (4) (a) and (b)

---

76. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) दुग्ध विकास आणि पशुधनाची उत्तम नीपज साठीचा राष्ट्रीय कार्यक्रम 2014 मध्ये सुरु केला.

(b) एन.पी.बी.बी.डी.डी. च्या अंमलबजावणीसाठी 12 व्या योजनेत 2000 कोटी रुपयांची अंदाजपत्रकीय तरतूद केली.

(c) राष्ट्रीय दुग्ध योजना मार्च 2013 मध्ये सुरु केली.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **चूक** आहे/त ?

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (b) (3) (a) आणि (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) National programme for Bovine Breeding and Dairy Development was launched in 2014.

(b) The budgetary provision of ₹ 2000 crore has been provided for implementation of NPBBDD during 12th plan.

(c) National Dairy plan was launched in March 2013.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) only (b) (3) (a) and (c) (4) only (c)

---

77. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) भारतातील पंजाब हे मोठ्या प्रमाणात गहू उत्पादन करणारे राज्य आहे.

(b) भारतातील मध्य प्रदेश हे सर्वात जास्त प्रमाणात डाळीचे उत्पादन करणारे राज्य आहे.

(c) भारतातील महाराष्ट्र हे कापसाचे प्रमुख उत्पादन करणारे राज्य आहे.

(d) भारतातील पश्चिम बंगाल हे ऊसाचे मुख्य उत्पादन करणारे राज्य आहे.

यापैकी कोणते/ती विधान/ने **चुकीचे** आहे/त ?

(1) (a) व (b) (2) (c) व (d) (3) फक्त (b) (4) फक्त (d)

Consider the following statements :

(a) Punjab is the major wheat producing state in India.

(b) Madhya Pradesh is leading in production of pulses in India.

(c) Maharashtra is the principle producer state of cotton in India.

(d) West Bengal is the Major sugar-cane producing state in India.

Which of these statement/s is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) (c) and (d) (3) only (b) (4) only (d)

---

78. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतानुसार पहिल्या अवस्थेत जन्म व मृत्यूदर जास्त असतो.

(b) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतानुसार दुसऱ्या अवस्थेत लोकसंख्या वाढीचा वार्षिक दर 2.0% किंवा त्यापेक्षा जास्त असतो.

(c) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतानुसार तिसऱ्या अवस्थेत जन्मदर सातत्याने कमी होतो आणि लोकसंख्या वृद्धी कमी होते.

वरीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(1) (a) आणि (b) (2) (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements.

(a) According to the Theory of Demographic Transition in the First stage, birth and death rates are high.

(b) In the second stage of demographic transition population increases at an annual rate of about 2.0 percent or more.

(c) In the third stage of demographic transition the birth rate declines significantly and thus the rate of population growth remains low.

Which of the statements given above are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (c) (4) All of the above

---

79. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) देशातील पशुधनाच्या गणनेची सुरुवात 1919 या वर्षापासुन झाली.

(b) जगातील दुग्ध उत्पादक देशामध्ये भारताचा प्रथम क्रमांक आहे.

(c) दुग्ध उद्योजक विकास योजना सप्टेंबर 2014 मध्ये सुरु झाली.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **चूक** आहे/त ?

(1) (a) व (b) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) (b) व (c)

Consider the following statements :

(a) Livestock census started in the country in the year 1919.

(b) India ranks first among the world's milk producing nations.

(c) Dairy Entre-preneurship Development scheme was launched in Sept. 2014.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) (a) and (b) (2) only (b) (3) only (c) (4) (b) and (c)

---

80. खालीलपैकी कोणते गॅट कराराचे प्रमुख उद्दिष्ट होते ?

(1) आंतरराष्ट्रीय व्यापारामधील स्पर्धा कमी करणे.

(2) अन्नधान्य सुरक्षा प्राप्त करणे.

(3) आंतरराज्य संबंध सुधारणे.

(4) आंतरराष्ट्रीय व्यापारांवरील बंधने दूर अथवा कमी करुन स्पर्धेस प्रोत्साहन देणे.

Which of the following was the main objective of GATT ?

(1) To reduce competition in International Trade

(2) To attain food security

(3) To improve inter-state relations

(4) To ensure competition in international trade through removal or reduction of trade barriers

---

81. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) दुग्ध उत्पादनात भारताचा जगात पहिला क्रमांक लागतो.

(b) राष्ट्रीय दुध योजनेचा पहिला टप्पा मार्च 2013 मध्ये सुरु झाला.

(c) दुध उत्पादन क्षेत्र हा ग्रामीण कुटुंबासाठीच्या उत्पन्नाचा महत्वाचा दुय्यम स्रोत आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **चूक** आहे/त ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (c) (3) (a) व (c) दोन्ही (4) फक्त (b)

Consider the following statements :

(a) India ranks first in the world in milk production.

(b) National Dairy plan phase I is launched in March 2013.

(c) Dairy sector is the important secondary source of income for rural families.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect** ?

(1) only (a) (2) only (c) (3) both (a) and (c) (4) only (b)

---

82. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) दक्षिण पूर्व आशिया देशांच्या संघटनने (एसीआनने) मुक्त व्यापार क्षेत्राची स्थापना 28 जानेवारी 1992 मध्ये केली.

(b) 2007 पासुन दक्षिण-पूर्व आशिया देशांच्या संघटनेने सभासद देशांसाठी आयातीवरील जकाती क्रमाक्रमाने कमी केल्या.

(c) 2020 पर्यंत आयात जकाती शून्य करण्याचे ध्येय होते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **चूक** आहे/त ?

(1) (a) व (b) (2) फक्त (a) (3) (b) व (c) (4) फक्त (c)

Consider the following statements :

(a) The ASEAN Free Trade Area was established on 28 January 1992.

(b) Since 2007, ASEAN countries have gradually lowered the import duties to member nations.

(c) The target was to reach zero import duties by 2020.

Which of the statement/s given above is/are **incorrect**.

(1) (a) and (b) (2) only (a) (3) (b) and (c) (4) only (c)

---

83. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) अन्नधान्य किंमत समितीच्या जागी कृषि खर्च किंमत आयोग आला.

(b) भारतीय अन्न महामंडळ कृषि खर्च किंमत आयोगाच्या जागी स्थापन झाला.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) (a) आणि (b) दोन्ही (2) फक्त (a)

(3) फक्त (b) (4) वरीलपैकी कुठलेही नाही

Consider the following statements :

(a) Commission for Agricultural Prices and costs replaced Agricultural prices committee.

(b) Food corporation of India replaced Agricultural Prices Commission.

Which of the above statement/s is/are **correct** ?

(1) both (a) and (b) (2) only (a)

(3) only (b) (4) none of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

84. डेव्हिड रिकार्डोच्या मते वस्तुंचे उत्पादन आणि निर्यात खालीलपैकी कोणत्या तत्त्वाच्या आधारे व्हायला हवी ?

(1) संपूर्ण व्यय फायदा तत्त्व
(2) तौलनिक व्यय फायदा तत्त्व
(3) समान व्यय फायदा तत्त्व
(4) वास्तविक व्यय फायदा तत्त्व

According to David Ricardo, countries should produce and export the commodities based on which of the following principles ?

(1) Absolute Cost Advantage Principle
(2) Comparative Cost Advantage Principle
(3) Equal Cost Advantage Principle
(4) Realistic Cost Advantage Principle

---

85. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) राष्ट्रीय जंगल धोरण 1988 पासून अंमलात आले.
(b) जंगल संवर्धन कायदा 1980 मध्ये लागु झाला.

वरीलपैकी कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?

(1) फक्त (b) (2) फक्त (a)
(3) (a) व (b) दोन्ही (4) यापैकी नाही

Consider the following statements :

(a) The National forest policy is implemented since 1988.
(b) The Forest Conservation Act was enacted in 1980.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) Only (b) (2) Only (a)
(3) Both (a) and (b) (4) None of these

---

86. वाढत्या दरडोई उत्पन्नाबरोबर प्रदूषण आणि वातावरणाचा ऱ्हास सुरुवातीला वाढतो आणि नंतर कमी होतो असे दर्शवणारा आलेख खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तिने मांडला ?

(1) आल्फ्रेड मार्शल (2) जे.एम. केन्स
(3) पॉल सॅम्युल्सन (4) कुझनेटस्

"A graph reflecting the concept that pollution and other environmental degradation first rise and then falls with increase in income per capita" was introduced by which of the following persons ?

(1) Alfred Marshall (2) J.M. Keynes
(3) Paul Samulson (4) Kuznets

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

87. कोणत्या वर्षी सार्क संघटना स्थापन झाली ?
(1) 1969 (2) 1972 (3) 1980 (4) 1985
The South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) was founded in which year ?
(1) 1969 (2) 1972 (3) 1980 (4) 1985

88. नाफ्ता हा प्रादेशिक व्यापार करार खालीलपैकी कोणत्या देशांमधे झाला होता ?
(1) अमेरिका, मेक्सिको आणि नेदरलँडस्
(2) अमेरिका, कॅनडा आणि नेदरलँडस्
(3) अमेरिका, कॅनडा आणि मेक्सिको
(4) अमेरिका, इंग्लंड आणि सोव्हिएत रशिया
NAFTA as a regional trade agreement was signed by which of the following countries ?
(1) USA, Maxico and Netherlands
(2) USA, Canada and Netherlands
(3) USA, Canada and Maxico
(4) USA, UK (England) and USSR

89. नवीन राष्ट्रीय शेती धोरण (2000) इंद्रधनुष्य क्रान्ती म्हणून ओळखले जाते कारण.
(a) यात हरित क्रान्ती, धवल क्रान्ती, नील क्रान्तीचा समावेश होतो.
(b) यात कृत्रिम पाऊस पाडण्याचे तंत्रज्ञान भारतामध्ये विकसित केले गेले.
वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?
(1) (a) फक्त
(2) (b) फक्त
(3) (a) आणि (b)
(4) कोणतेही नाही
The New Agriculture Policy (2000) is known as Rainbow Revolution because :
(a) It includes Green revolution, White revolution and Blue revolution.
(b) Under this policy the technology for artificial rain was developed in India.
Which of the above reason/s is/are **correct** ?
(1) (a) only
(2) (b) only
(3) Both (a) and (b)
(4) None of the above

90. खालील विधाने विचारात घ्या.
(a) प्रादेशिक ग्रामीण बँकाचे मुख्य उद्दिष्ट म्हणजे अल्प भूधारकांना पतपुरवठा करणे.
(b) या बँका मुळात शिड्यूल्ड सूचिबद्ध व्यापारी बँका आहेत.
वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने **बरोबर** आहे/त ?
(1) फक्त (a)
(2) फक्त (b)
(3) दोन्ही (a) व (b)
(4) कुठलेही नाही
Consider the following statements :
(a) The main objective of the Regional Rural Banks (RRBs) is to provide credit and other facilities to the small farmers.
(b) They are basically scheduled commercial banks.
Which of the above statement/s is/are **correct** ?
(1) only (a)
(2) only (b)
(3) both (a) and (b)
(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

91. शेतीविषयक अर्थसहाय्याच्या बाबतीतील खालील विधानांपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे ?

(1) खतांसाठी दिलेले अर्थसहाय्य ही राज्यसरकारची जबाबदारी आहे.

(2) वीजपुरवठ्यासाठी दिलेले अर्थसहाय्य ही राज्यसरकारची जबाबदारी आहे.

(3) खतांसाठी दिलेल्या अर्थसहाय्याचे एक उद्दिष्ट म्हणजे खताच्या उद्योगाकडे अधिक भांडवल आकर्षित करणे.

(4) जलसिंचनासाठीच्या अर्थसहाय्यामुळे कालव्याच्या पाण्याच्या झालेल्या कमी किंमती हे भूपृष्ठ पाण्याच्या अकार्यक्षम वापरासाठी कारणीभूत आहे.

Which of the following statements is **not true** about agricultural subsidies ?

(1) Fertiliser subsidy is borne by the state governments.

(2) Power subsidy is borne by the state governments.

(3) One of the objectives of fertiliser subsidy is to attract more capital to fertiliser industry.

(4) Low price of canal water, due to irrigation subsidy has led to inefficient use of surface water.

---

92. खालील विधाने लक्ष्यित सार्वजनिक वितरण योजनेशी संबंधित आहेत.

(a) ही योजना लोकसंख्येला दारिद्र्य रेषेखालील आणि दारिद्र्य रेषेवरील अशा दोन भागात विभागते.

(b) या योजनेअंतर्गत दुहेरी किंमत पद्धती आहे.

(c) दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबाची कमाल प्राप्ती वार्षिक ₹ 25,000 ठरवली गेली.

(d) दारिद्र्य रेषेखालील लोकसंख्या ठरविण्याची जबाबदारी राज्य सरकारांवर दिली गेली.

वरीलपैकी कोणती विधाने **सत्य** आहेत ?

(1) सर्व विधाने (2) (a) आणि (b)

(3) (a) आणि (c) (4) (a) आणि (d)

Following are the statements about Targeted Public Distribution System (TPDS) :

(a) It divides entire population into BPL and APL.

(b) It works with dual pricing system.

(c) Maximum income level of families under BPL was ₹ 25,000 p.a.

(d) State governments were to decide the size of the population below poverty line.

Which of the above statements are **true** ?

(1) All the statements (2) (a) and (b)

(3) (a) and (c) (4) (a) and (d)

---

93. "शिक्षण, कौशल्य आणि चांगले आरोग्य असलेला लोकांचा गट" म्हणजे खालीलपैकी कोणती संकल्पना ?

(1) कामगार दल (2) मानवी भांडवल

(3) सामाजिक भांडवल (4) उत्पादक कामगार दल

Which of the following explains the stock of people equipped with education, skills, good health ?

(1) Labour force (2) Human capital

(3) Social capital (4) Productive labour force

---

94. खालीलपैकी कोणता परकिय भांडवलाचा भाग **नाही** ?

(1) परकिय मदत (साहाय्य)

(2) बाह्य व्यापारी कर्ज

(3) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांतर्फे केलेली गुंतवणूक

(4) बिगर कामगिरी मालमत्तेत केलेली गुंतवणूक

Which of the following is not the part of foreign capital ?

(1) Foreign Aid

(2) External Commercial Borrowing

(3) Investment by Multinational Corporations

(4) Investment in Non-performing Assets

---

95. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) भारतामध्ये पर्यावरण नियोजन आणि संघटनावरील राष्ट्रीय समितीची स्थापना 1972 मध्ये झाली.

(b) पर्यावरण विभागाची स्थापना 1980 मध्ये झाली.

(c) पर्यावरण संवर्धन आणि सुधारणा मुळेच फक्त शाश्वत विकास साध्य करणे शक्य आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(1) (a) व (b) (2) (b) व (c)

(3) (a) व (c) (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements :

(a) The National Committee on Environmental planning and co-ordination was setup in 1972 in India.

(b) The Department of Environment was established in 1980.

(c) Sustainable development can be achieved only if the Environment is conserved and improved.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) and (b) (2) (b) and (c)

(3) (a) and (c) (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

96. सन 2016-17 या वर्षासाठी सर्वसाधारण भात या पिकासाठी किमान आधारभूत किंमत __________ एवढी होती.

(1) 1470 (2) 1310 (3) 1360 (4) 1410

The minimum support price approved by the government for the kharif 2016-17 season was __________ for common paddy.

(1) 1470 (2) 1310 (3) 1360 (4) 1410

---

97. सागरी उत्पादन निर्यात संबंधित कायम चालना देण्यासाठी 1972 साली __________ ची स्थापना करण्यात आली.

(1) अपेडा (2) एमपेडा (3) सी.ए.सी.पी. (4) एन.सी.डी.सी.

__________ was setup in the year 1972 to undertake the promotional work relating to the export of marine product.

(1) APEDA (2) MPEDA (3) CACP (4) NCDC

---

98. ॲग्रिकल्चरल रिफायनान्स अँड डेव्हलपमेंट कार्पोरेशन (ARDC) या संस्थेची स्थापना 1 जुलै 1963 मध्ये प्रामुख्याने __________ करण्यासाठी झाली.

(1) अल्प मुदतीचा कर्ज पुरवठा (2) मध्यम मुदतीचा कर्ज पुरवठा

(3) दीर्घ मुदतीचा कर्ज पुरवठा (4) सर्व प्रकारचा कर्ज पुरवठा

Agricultural Refinance and Development Corporation (ARDC) was established on July 1, 1963 primarily to meet __________.

(1) Short term credit supply (2) Medium term credit supply

(3) Long term credit supply (4) All types of credit supply

---

99. __________ च्या शिफारशीने कृषी मूल्य आयोग अस्तित्वात आले.

(1) अन्नधान्य किंमत समिती (2) भारतीय अन्नधान्य महामंडळ

(3) नाफेड (4) अपेडा

Agricultural Price Commission was set up on the recommendation of the __________.

(1) Foodgrains prices committee (2) Food corporation of India

(3) NAFED (4) APEDA

---

100. सन 1960 या दशकाच्या पूर्वार्धास कृषी तंत्रज्ञानाची "हरित क्रांती" या नावाने जगभरात प्रसिद्ध झाले. यामध्ये प्रथमत: __________ या पिकाचा समावेश करण्यात आला.

(1) तांदूळ (2) गहू (3) ज्वारी (4) बाजरी

Introduction of new technique of agriculture became popular by name "Green Revolution" around the world in early 1960s in which the first crop introduced was __________.

(1) Rice (2) Wheat (3) Jowar (4) Bajara

---

101. प्रत्येक शेतकऱ्यासाठी 'मृदा आरोग्य पत्रिका' (SHC) ह्या योजनेचा शुभारंभ मा. पंतप्रधानाच्या हस्ते दि. __________ रोजी सुरतगड, राजस्थान येथे करण्यात आला.

(1) 19 फेब्रुवारी 2013 (2) 19 फेब्रुवारी 2014
(3) 19 फेब्रुवारी 2015 (4) 19 फेब्रुवारी 2016

Soil Health Card for every farmers was inagurated by Hon, P.M. at Suratgarh, Rajasthan on __________.

(1) 19 February 2013 (2) 19 February 2014
(3) 19 February 2015 (4) 19 February 2016

---

102. महिला व बाल विकास विभागाने "एकात्मिक बालविकास सेवा कार्यक्रम" (ICDS) सन __________ मध्ये कार्यान्वित केला.

(1) 1965 (2) 1975
(3) 1985 (4) वरीलपैकी काही नाही

The "Integrated Child Development Services Programme (ICDS)," Development by Department of women and child was implemented in the year __________.

(1) 1965 (2) 1975
(3) 1985 (4) None of above

---

103. प्रधानमंत्री जन धन योजनेचा पहिला टप्पा असे कोणत्या कालावधीस संबोधण्यात येते.

(1) 15 ऑगस्ट 2014 - 14 ऑगस्ट 2015
(2) 1 एप्रिल 2014 - 31 मार्च 2015
(3) 1 एप्रिल 2015 - 31 मार्च 2016
(4) 15 ऑगस्ट 2015 - 14 ऑगस्ट 2016

__________ period is considered as phase-I of Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana.

(1) 15th August 2014 - 14th August 2015
(2) 1st April 2014 - 31st March 2015
(3) 1st April 2015 - 31st March 2016
(4) 15th August 2015 - 14th August 2016

---

104. 2016-17, केंद्रीय अर्थसंकल्पात सिंचन क्षेत्रासाठी नाबार्डच्या अंतर्गत दीर्घकालीन सिंचन निधी (LTIF) म्हणून सुरवातीला ₹ __________ कोटी इतका निधी उपलब्ध करुन दिला.

(1) 10,000 (2) 20,000 (3) 30,000 (4) 40,000

The 2016-17 Union budget make a breaking announcement in the sector of irrigation-setting up of Long Term Irrigation Fund (LTIF) in NABARD with an initial corpus of ₹ __________ crore.

(1) 10,000 (2) 20,000 (3) 30,000 (4) 40,000

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

105. कॅलरी म्हणजे एक किलोग्राम पाण्याचे _________ तापमानामध्ये एक डिग्री तापमान वाढण्यासाठी लागणारी ऊर्जा होय.

(1) 15 डिग्री सेल्सियस (2) 20 डिग्री सेल्सियस

(3) 25 डिग्री सेल्सियस (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

"Calorie is the amount of heat needed to raise the temperature of one kilogram of water through one degree at _________.

(1) 15° (degree) celcius (2) 20° celcius

(3) 25° celcius (4) None of above

---

106. सन 2010-2011 च्या कृषी जनगणनेनुसार भारतातील शेत जमीन धारकांची संख्या _________ इतकी होती.

(1) 138.35 दशलक्ष (2) 113.26 दशलक्ष (3) 120.78 दशलक्ष (4) 135.38 दशलक्ष

According to 2010-2011 Agriculture census, the total number of operational holdings was _________.

(1) 138.35 million (2) 113.26 million (3) 120.78 million (4) 135.38 million

---

107. महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळाच्या तारण कर्ज योजनेअंतर्गत शेतकऱ्याने ए.पी.एम.सी. गोदामामध्ये ठेवलेल्या त्याच्या उत्पादनावर _________ टक्के एवढे कर्ज मिळते.

(1) 60% (2) 90% (3) 75% (4) 50%

Under the pledge loan scheme of MSAMB the farmers keep his produce in the APMC godown and gets _________ per cent of the value of loan.

(1) 60% (2) 90% (3) 75% (4) 50%

---

108. भारत सरकारने पुनर्रचित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (Revamped PDS), ही योजना 1 जानेवारी 1992 मध्ये खालील उद्देश्याने स्थापन केली.

(1) निवडलेल्या क्षेत्रामधील लोकांना प्रति वयस्क प्रति महिना ठराविक प्रमाणात अन्नधान्य पुरवठा करणे

(2) दारिद्र्यरेषेखालील लोकांना ठराविक प्रमाणात अन्नधान्य पुरवठा करणे

(3) दारिद्र्यरेषेखालील लोकांना त्यांच्या गरजेप्रमाणे अन्य धान्य पुरवठा करणे

(4) वरीलपैकी काही नाही

Revamped Public Distribution System was launched by Government of India on 1st January 1992 with objective _________.

(1) To ensure minimum availability of food grains per adult per month in the identified area

(2) To provide minimum availability of food grains to the people below poverty line

(3) To provide required quantity of food grains to the people below poverty line

(4) None of the above

---

109. ॲग्रिकल्चरल अँड प्रोसेस्ड फूड प्रॉडक्टस एक्स्पोर्ट डेव्हलपमेंट ॲथॉरिटी (APEDA) या संस्थेचे प्रमुख कार्यालय __________ या ठिकाणी आहे.

(1) नवी दिल्ली (2) मुंबई (3) चेन्नई (4) बंगळुरु

The Head Office of the "Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority (APEDA)" is located at __________.

(1) New Delhi (2) Mumbai (3) Chennai (4) Bangaluru

---

110. भारतीय कृषी अनुसंधान परिषदेने (ICAR) हरितक्रांतीमध्ये संशोधन व तांत्रिक सुधारणात महत्वाची भूमिका बजावली असून त्यामुळे अन्नधान्ये उत्पादनामधे __________ पट वाढ सन 1951-2014 च्या कालावधीमध्ये झाली आहे.

(1) 5 (2) 7.8 (3) 9.5 (4) 12

ICAR has played a pioneering role in Green revolution through its research and technology development enable the country to increase of food grain by __________ since 1951 to 2014.

(1) 5 (2) 7.8 (3) 9.5 (4) 12

---

111. खालील विधाने विचारात घ्या.

(a) क्षेपणास्त्र वाहून नेणाऱ्या अग्नी II ह्या भुपृष्ठावरील मध्यम श्रेणीच्या क्षेपणास्त्राचा पल्ला 2000 कि.मी. पेक्षा जास्त आहे.

(b) क्षेपणास्त्राचे पुनर्प्रवेश वाहन हे कार्बन-कार्बन संयुक्तापासून तयार केलेले असून, ते 3000 डिग्री पर्यंत तापमान सहन करु शकते.

वरिलपैकी कुठले विधान/विधाने **योग्य** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)
(3) दोन्ही (a) व (b) (4) कुठलेही नाही

Consider the following statements :

(a) Agni II is a surface to surface intermediate range missile that can carry nuclear weapons and has a range more than 2000 km.

(b) The missile reentry vehicle is made with carbon-carbon composites, to withstand high temperatures upto 3000 degree Celsius

Which of the above statements is/are **correct** ?

(1) Only (a) (2) Only (b)
(3) Both (a) and (b) (4) Neither (a) nor (b)

---

112. भारताने 2014 ते 2017 मध्ये GSAT-14, GSAT-9, GSAT-6, INSAT-3DR उपग्रहे वेगवेगळ्या GSLV द्वारे प्रक्षेपित केलेले आहे. त्यापैकी __________ हे 05 मे 2017 रोजी सतिश धवन अवकाश केंद्र येथून प्रक्षेपित करण्यात आले होते.

(1) GSAT-6 (2) GSAT-9 (3) GSAT-14 (4) INSAT-3DR

India has launched GSAT-14, GSAT-9, GSAT-6, INSAT-3DR by different GSLV from 2014 to 2017. Out of these, __________ was launched on 05 May 2017 from Satish Dhawan space centre.

(1) GSAT-6 (2) GSAT-9 (3) GSAT-14 (4) INSAT-3DR

---

113. जेव्हा अणुभट्टीमधे कंट्रोल रॉड्स घालण्यात येतात तेव्हा के [K] हा मल्टीप्लिकेशन फॅक्टर ________ होतो.

(1) 0 (2) > 1 (3) 1 (4) < 1

When control rods are inserted into the reactor, [K] (multiplication factor) becomes.

(1) 0 (2) > 1 (3) 1 (4) < 1

---

114. 'आण्विक हिवाळा' ही संज्ञा ________ हे दर्शविते.

(1) अणूभट्ट्यांसाठी आण्विक इंधनाची अनुपलब्धता

(2) पृथ्वीच्या उत्तर धृवाजवळ अल्फा, बिटा व गॅमा किरणांचा जमाव

(3) एखाद्या मोठ्या आण्विक युद्धामुळे पर्यावरणाच्या बदलाने तापमानात घट होणे

(4) 'परमाणू कचरा' या शब्दाचा समानार्थी शब्द

The term "Nuclear Winter" refers to ________.

(1) Unavailability of nuclear fuel for nuclear reactors

(2) Accumulation of α, β and γ-rays near the north pole of the earth

(3) Drop in temperature as an environmental effect due to a major nuclear war

(4) It is a synonymous of 'nuclear waste'

---

115. ऊर्जेचे एका प्रकारातून दुसऱ्या प्रकारात रूपांतर होताना ________ हा बदल होतो.

(1) कमी दर्जाच्या ऊर्जा स्त्रोताचे जास्त दर्जाच्या ऊर्जास्त्रोतात रूपांतर होते.

(2) जास्त दर्जाच्या ऊर्जा स्त्रोताचे कमी दर्जाच्या ऊर्जा स्त्रोतात रूपांतर होते.

(3) ऊर्जा स्त्रोताच्या दर्जात काहीही फरक पडत नाही.

(4) ऊर्जा स्त्रोताचा दर्जा काही वेळा उंचावतो तर काही वेळा खालावतो.

Energy Conversion from one form to another transforms ________.

(1) Low-quality energy resource to high-quality energy resource

(2) High-quality energy resource to low-quality energy resource

(3) Quality of the energy resource remains unaffected

(4) Sometimes quality of energy resource improves and sometimes degrades

---

116. उच्चस्तरीय आण्विक कचरा (Nuclear waste) हा खालीलपैकी एका पर्यायमुळे तयार होतो :

(1) प्रयोगशाळा (2) उद्योग

(3) अणुभट्टी (4) आण्विक इंधन सायकल

High level nuclear waste is generated from one of the following :

(1) Laboratory (2) Industry

(3) Reactor (4) Nuclear Fuel Cycle

---

117. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) क्रायोजेनिक इंजिन, अतिशय कमी तापमानावर द्रवरूप ऑक्सिजन व द्रवरूप हायड्रोजनचा वापर करतात.

(b) हे तंत्रज्ञान जड दळणवळण उपग्रहांना जिओ सिंक्रोनस ट्रान्सफर कक्षेमधे [Geosynchronus transfer orbit] प्रवेश करण्यास उपयुक्त ठरते.

वरीलपैकी कुठले विधान/विधाने **चूक** आहेत ?

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) दोन्ही (a) व (b) (4) दोन्ही चूक नाहीत

Consider the following statements :

(a) Cryogenic Engines use liquid oxygen and liquid hydrogen at very low temperatures.

(b) This technology is needed to put heavier communication satellites in a geosynchronus transfer orbit.

Which of the above statements is are **wrong** ?

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) Neither (a) nor (b)

---

118. इस्रो (ISRO) ने श्रीहरीकोटा, आंध्रप्रदेश येथून एकाच रॉकेट द्वारे ________ प्रक्षेपणाचा विश्वविक्रम फेब्रुवारी 2017 मध्ये प्रस्थापित केला.

(1) 101 उपग्रहे (2) 102 उपग्रहे (3) 103 उपग्रहे (4) 104 उपग्रहे

ISRO launched ________ on a single rocket from Srihrikota, Andhra Pradesh and made a World record in February 2017.

(1) 101 satellites (2) 102 satellites (3) 103 satellites (4) 104 satellites

---

119. अवकाश शास्त्राच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधाने **खरे नाहीत** ?

(a) अंतरीक्षयानाचा पृथ्वीभोवताली फिरण्याचा भौगोलिक समन्वित कालावधी हा 24 तासांचा असतो.

(b) पृथ्वीच्या गुरुत्वाकर्षण शक्तिच्या कक्षेबाहेर पडण्यासाठी अंतरीक्ष यानाचा वेग 11.2 की.मी./सेकंद किंवा त्यापेक्षा जास्त असावा लागतो.

(c) मंगळग्रहावर पोहचण्यासाठी अंतरीक्ष यान हे 11.8 की.मी./सेकंद या वेगाने व पृथ्वीच्या सूर्याभोवती फिरण्याच्या दिशेने सोडावे लागते.

(d) शुक्र ग्रहावर पोहचण्यासाठी अंतरीक्ष यान हे 11.8 की.मी./सेकंद या वेगाने व पृथ्वीच्या सूर्याभोवती फिरण्याच्या विरुद्ध दिशेने सोडावे लागते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (d)

(3) (b) आणि (c) (4) यापैकी कोणतेही नाही

As far as space science in concerned, which of the following sentences are **not true** ?

(a) The geo-synchronous period of a spacecraft around the earth is 24 hrs.

(b) The velocity of a spacecraft to escape the influence of earth's gravity must be more than or equals to 11.2 km/s

(c) To reach Mars, a spacecraft must be launched at 11.8 km/s in the same direction the earth moves around the sun.

(d) To reach Venus, a spacecraft must be launched at 11.8 km/s in a direction opposite to the direction the earth moves a round the sun.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (d) (3) (b) and (c) (4) None

---

120. खालीलपैकी कोणती एक क्रिया योग्य "परमाणु विखंडन प्रक्रिया" दर्शविते ?

(1) $^{238}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{144}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 3\ {}^{1}n_{0}$

(2) $^{235}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{141}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 3\ {}^{1}n_{0}$

(3) $^{238}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{141}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 6\ {}^{1}n_{0}$

(4) $^{235}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{139}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 5\ {}^{1}n_{0}$

Which one of the followings describes the proper nuclear fission reaction ?

(1) $^{238}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{144}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 3\ {}^{1}n_{0}$

(2) $^{235}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{141}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 3\ {}^{1}n_{0}$

(3) $^{238}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{141}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 6\ {}^{1}n_{0}$

(4) $^{235}U_{92} + {}^{1}n_{0} \rightarrow {}^{139}Ba_{56} + {}^{92}Kr_{36} + 5\ {}^{1}n_{0}$

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

121. जेव्हा $^{235}_{92}U$ चे विखंडन होते तेव्हा जवळपास त्याच्या पूर्वीच्या वस्तुमानाच्या 0.1 टक्के ऊर्जा उत्सर्जित होते तर 1 कि.ग्रा. $^{235}_{92}U$ चे विखंडन होण्यास किती ऊर्जा उत्सर्जित होईल?

(1) 9×10^{11} J (2) 9×10^{13} J (3) 9×10^{12} J (4) 9×10^{14} J

When $^{235}_{92}U$ undergoes fission, about 0.1 percent of the original mass is released as energy. How much energy is released when 1 kg of $^{235}_{92}U$ undergoes fission ?

(1) 9×10^{11} J (2) 9×10^{13} J (3) 9×10^{12} J (4) 9×10^{14} J

---

122. 'जी.एस.ए.टी. - 9' या उपग्रहाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **असत्य** आहे?

(1) सदर उपग्रहाचे प्रक्षेपण 'इसरो' ने 2017 मध्ये केले.
(2) या उपग्रहाला 'दक्षिण आशिया उपग्रह' असेही म्हणतात.
(3) हा एक पृथ्वीच्या कक्षेत फिरणारा, दळणवळण व हवामान विषयक माहिती देणारा उपग्रह आहे.
(4) पाकिस्तान सहीत संपूर्ण दक्षिण आशियाची देश या प्रकल्पाचे सदस्य आहेत.

Which one of the following statements is **incorrect** about GSAT - 9 satellite ?

(1) It was launched in 2017 by ISRO
(2) It is also called as "South Asia Satellite".
(3) It is a geosynchronous communication and meteorology satellite
(4) All South Asian countries including Pakistan are the members of the project

---

123. कोळशाचे लिक्वीड हायड्रोकार्बन ह्या प्रकारात रूपांतर होण्याच्या प्रक्रियेस खालील पर्यायांपैकी काय म्हणतात?

(1) लिक्वीफॅक्शन (2) कार्बोनेशन
(3) कॅटॅलीटीक कनव्हर्शन (4) क्रॅकींग

The process that converts solid coal into liquid hydrocarbon fuel is called :

(1) Liquifaction (2) Carbonation
(3) Catalytic conversion (4) Cracking

---

124. खालीलपैकी कोणते सौर ऊर्जेचे अप्रत्यक्ष स्वरूप आहे?

(1) जैववस्तुमान, वारा, समुद्रीय औष्णिक, आण्विक
(2) जैववस्तुमान, वारा, समुद्रीय औष्णिक, जलविद्युत
(3) जैववस्तुमान, समुद्रीय औष्णिक, आण्विक, जलविद्युत
(4) वारा, आण्विक, जलविद्युत, समुद्रीय औष्णिक

Which of the following are the indirect form of solar energy ?

(1) Biomass, Wind, Ocean thermal, Nuclear
(2) Biomass, Wind, Ocean thermal, Hydel
(3) Biomass, Ocean thermal, Nuclear, Hydel
(4) Wind, Nuclear, Hydel, Ocean thermal

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

125. पोखराण दोन ह्या दुसऱ्या आण्विक चाचणीत भारताने 11 ते 13 मे 1998 मध्ये ________ आण्विक बॉम्बचे स्फोट केले होते.

(1) तीन (2) चार (3) पाच (4) सहा

Pokhran II was the second Indian Nuclear test conducted the explosions of series of ________ nuclear bomb between 11 - 13 May 1998.

(1) Three (2) Four (3) Five (4) Six

---

126. तुमचा पासवर्ड मिळविण्याकरीता आणि तुमची सिस्टीम खंडीत करण्याकरीता हॅकर्स खालीलपैकी कोणत्या साधनांचा उपयोग करु शकतात ?

(1) शब्दकोशातील शब्द (डिक्शनरी वर्ड्स) (2) ब्रुट-फोर्स पद्धत

(3) कि-लॉगर अटॅक (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following means hacker may use to know your password to break into your system ?

(1) Dictionary words (2) Brute - Force method

(3) Key - Logger attacks (4) All of the above

---

127. ERP याचे संपूर्ण नाव असे आहे :

(1) एक्सटेंडेड रीसर्च प्रोग्रॅम (2) एन्टरप्राइज रीसोर्स प्लॅनिंग

(3) एम्प्लॉयी रीसोर्स प्रोसेस (4) एन्टरप्राइज रीसर्च प्लॅनिंग

Full form of ERP is :

(1) Extended Research Program (2) Enterprise Resource Planning

(3) Employee Resource Process (4) Enterprise Research Planning

---

128. कॉम्प्यूटर नेटवर्कमध्ये खालीलपैकी प्रसारमाध्यम व सिग्नल पाठवण्याच्या पद्धतीची कुठली जोडी **बरोबर** आहे ?

(1) कॉपर - इलेक्ट्रिकल, फायबर ऑप्टिक - लाइट

(2) कॉपर - मॅग्नेटीक, फायबर ऑप्टिक - इलेक्ट्रिकल

(3) कॉपर - इलेक्ट्रिकल, फायबर ऑप्टिक - मॅग्नेटीक

(4) कॉपर - लाइट, फायबर ऑप्टिक - इलेक्ट्रिकल

Which of the following pair describing transmission medium and signal used in Computer Networking is **correct** ?

(1) Copper - electrical, fibre optic - light

(2) Copper - magnetic, fibre optic - electrical

(3) Copper - electrical, fibre optic - magnetic

(4) Copper - light, fibre optic - electrical

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

129. खालीलपैकी कोणता प्रोटोकोल विश्वसनीयरीत्या (रीलायबल) संवाद (कम्युनिकेशन) साधतो ?

(1) टी.सी.पी. (2) ए.आर.पी.

(3) यु.डी.पी. (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following protocol provides reliable communication ?

(1) TCP (2) ARP

(3) UDP (4) All of the above

---

130. 'सक्षम' (Saksham) आनलाईन शिष्यवृत्ती व्यवस्थापन प्रणाली भारतात सर्वप्रथम __________ या राज्यात राबवली गेली.

(1) मध्य प्रदेश (2) आंध्र प्रदेश

(3) उत्तर प्रदेश (4) वरीलपैकी नाही

'Saksham' online scholarship management system is implemented in __________ state for the first time.

(1) Madhya Pradesh (2) Andhra Pradesh

(3) Uttar Pradesh (4) None of these

---

131. भारतीय फार्मास्युटिकल उद्योगाला नव्याने कार्यान्वित केलेला वस्तु व सेवा कर हा __________ ठरेल.

(1) नकारात्मक (2) कोणताच परिणाम नसलेला

(3) अगदी थोडक्यात परिणामकारक (4) सकारात्मक

The newly implemented goods and service tax would __________ affect the Indian Pharmaceutical Industry.

(1) Negatively (2) NOT

(3) Hardly (4) Positively

---

132. 'जैवतंत्र-किसान' नावाचा उपक्रम हा विज्ञान व तंत्रज्ञान मंत्रालय, भारत सरकार ह्यांचा पुढाकार आहे. ह्यामधील 'किसान' हा शब्द __________ ह्या अर्थाने संबोधित आहे.

(1) कृषी इनोव्हेशन सायन्स ॲप्लीकेशन नेटवर्क

(2) कृषी इनव्हेन्शन सीड असोशिअेशन नेटवर्क

(3) कपास इम्प्रोव्हायझेशन सायंटीफीक ॲनॅलिसीस नेटवर्क

(4) कलाम इनिशियेटीव्ह सीड ॲनॅलिसीस नेटवर्क

The ministry of Science and Technology, Govt of India has been in a fore - front of an initiative called as Biotech-KISAN. The word 'KISAN' in this program stands for __________.

(1) Krishi Innovation Science Application Network

(2) Kisan Invention Seed Association Network

(3) Kapas Improvisation Scientific Analysis Network

(4) Kalam Initiative Seed Analysis Network

कच्च्या कामासाठी जागा /SPACE FOR ROUGH WORK

133. (I) मधील वनस्पती रोगांच्या जोड्या (II) मधील त्यांच्या योग्य प्रवर्तककारका सोबत जोडा :

	(I)		(II)
(a)	बटाट्याचा पहिला अंगक्षय	(i)	अल्टरनिया सोलानी
(b)	प्लमच्या माथ्यावरील गाठ	(ii)	निकोटियाना विषाणू 10
(c)	टोमॅटोच्या पानाची वक्रता	(iii)	मायकोप्लासमा
(d)	पपईचा गुच्छयुक्त शेंडा	(iv)	ॲग्रोबॅक्टेरीयम् ट्युमिफेसियन्स

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

Match the plant disease **(I)** with their causative agent **(II)** :

	(I)		(II)
(a)	Early blight of potato	(i)	Alternaria Solani
(b)	Crown gall of plum	(ii)	Nicotiana virus 10
(c)	Leaf curl of tomato	(iii)	Mycoplasma
(d)	Bunchy top of papaya	(iv)	Agrobacterium tumefaciens

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(1)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
(2)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(3)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

---

134. (गाईंच्या कृत्रिम वीर्यसेचनासाठी वापरलेल्या) कृत्रिम योनीचे तापमान ________ मध्ये असावे लागते.

(1) 35 - 37°C (2) 28 - 30°C (3) 40 - 45°C (4) 37 - 40°C

The inside temperature of the artificial Vagina (used in artificial insemination) of cows should be ideally between ________.

(1) 35 - 37°C (2) 28 - 30°C (3) 40 - 45°C (4) 37 - 40°C

---

135. खालीलपैकी ________ ही जनुकांचे थेट स्थानांतरण करण्याची पद्धत नाही.

(1) मायक्रोइन्जेक्शन (2) इलेक्ट्रोपोरेशन

(3) लेसरच्या सहायाने डि.एन.ए. ग्रहण करणे (4) टी.आय. प्लास्मिड

One of the following is not a method for direct gene transfer :

(1) Microinjection (2) Electroporation

(3) Laser mediated DNA uptake (4) Ti plasmid

---

136. आय्.सी.ए.आर. ने विकसीत केलेले ओपेक-2 मक्याचे संमिश्र नमुने हे ________ व ________ ने पक्व आहेत.

(1) लायसीन व ट्रीपटोफॅन (2) ॲलनीन व ग्लायसीन
(3) टायरोसीन व ॲस्पारजीन (4) सीरीन व सीसट्रीन

Opaque-2 maize composite varieties developed by ICAR are rich in ________ and ________.

(1) Lysine and tryptophan (2) Alanine and Glycine
(3) Tyrosine and Aspargine (4) Serine and Cystine

137. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **योग्य** आहेत ?

(a) पोलिओ विषाणुंचा प्रसार मल–मौखिक मार्गाने प्रामुख्याने होतो
(b) दूध किंवा अन्नाद्वारे क्षयाचा प्रसार होऊ शकत नाही
(c) वाळू–मक्षिकादंशाद्वारे काळा–आजार प्रसारित होऊ शकतो
(d) ॲथलिट्स फुट आजार हा कृमींमुळे होतो

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b) आणि (d) (2) (a) आणि (c) (3) फक्त (d) (4) फक्त (c)

Which of the following statement/s is/are **true** ?

(a) Polio viruses are spread predominantly by the fecal-oral route
(b) Tuberculosis cannot be transmitted by milk or food
(c) Kala-azar could be contracted via bite of sand fly
(d) Athlete's foot is a disease caused by worms

Answer options :

(1) (b) and (d) (2) (a) and (c) (3) only (d) (4) only (c)

138. भारतीय बागवानी अनुसंधान संस्थेने विकसित केलेल्या बिनबियांच्या जातीच्या कलिंगडाला ________ हे नाव दिले आहे.

(1) श्वेता सीडलेस (2) अर्क मधुरा
(3) रसराज (4) गोमा कीर्थी

A seedless variety of watermelon developed by Indian Institute of Horticultural research has been named as ________.

(1) Shweta Seedless (2) Arka Madhura
(3) Rasaraj (4) Goma Keerthi

139. भारताचा पहिला 2G इथेनॉल प्लांट ________ येथे स्थित आहे.

(1) कर्नाटक (2) महाराष्ट्र (3) उत्तराखंड (4) हैदराबाद

India's first 2G Ethanol plant was set in ________.

(1) Karnataka (2) Maharashtra (3) Uttarakhand (4) Hyderabad

140. खालीलपैकी कोणता/ते गुणविशेष हे प्रौढ स्टेम पेर्शीना लागू पडतात ?
   (a) ते गर्भातून काढलेले असतात.
   (b) ते रुग्णाकडून घेता येत असल्याने रोगप्रतिकारक नापसंतीचा प्रश्न टाळता येतो.
   (c) प्रौढ स्टेम पेशी ह्या पूर्ण वाढ झालेल्या ऊतींमध्ये पुष्कळ प्रमाणात नसतात.
   (d) प्रौढ स्टेम पेशी ह्या उतींची दुरुस्ती करु शकत नाही
   पर्यायी उत्तरे :
   (1) (a) आणि (c) (2) (b) आणि (d) (3) फक्त (a) (4) (b) आणि (c)
   Which of the following property/ies could be attributed adult stem cells ?
   (a) These are sourced from Embryo's
   (b) These can be taken from patient to avoid immune rejection problem
   (c) Adult stem cells are not numerous in mature tissues
   (d) Adult stem cells cannot repair tissue cells
   Answer options :
   (1) (a) and (c) (2) (b) and (d) (3) only (a) (4) (b) and (c)

---

141. खालीलपैकी कोणते जैविक कवक नाशकाचे उदाहरण **नाही** ?
   (1) ट्रायकोडर्मा (2) मेटार्टिझम ॲनिसोप्लीआ
   (3) ॲगॅरिक्स सिल्वाटीकस (4) बेव्हेरिया बॅसियाना
   Which of the following is **not** an example of fungal biopesticide ?
   (1) Trichoderma (2) Metarhizium anisoplia
   (3) Agaricus silvaticus (4) Beauveria bassiana

---

142. 'चीज' बनवण्याच्या प्रक्रियेमध्ये ________ ह्या एका प्रकारच्या जीवाणूंचा वापर केला जातो.
   (1) *सॅकरोमायसिस* स्पीशीज् (2) *कॅम्पीलोबॅक्टर* स्पीशीज्
   (3) *स्ट्रेप्टोकोकस* स्पीशीज् (4) *ॲसपरीजलस* स्पीशीज्
   ________ are one of the type of bacteria that are used in the process of cheese making.
   (1) *Saccharomyces* sps (2) *Camylobacter* sps
   (3) *Streptococcus* sps (4) *Aspergillus* sps

---

143. ________ हे वनस्पतीमधील अग्रांकुर प्रभावासाठी कारणीभूत असणारे संप्रेरक आहे.
   (1) ऑक्झिन (2) इथिलिन (3) गिबरेलिन (4) सायटोकायनिन
   ________ is a Growth Regulator producing apical dominance in plant.
   (1) Auxin (2) Ethylene (3) Gibberellin (4) Cytokinin

---

144. _________ हे वनस्पती ऊती संवर्धनासाठी वापरले जाणारे सर्वसाधारण माध्यम आहे.

(1) इगल्स माध्यम (2) डी.पी.बी.एस.ए.

(3) एच.बी.एस.एस. (4) एम.एस. माध्यम

_________ is the commonly used medium for plant tissue culture.

(1) Eagle's medium (2) DPBSA

(3) HBSS (4) MS medium

145. कावेरी, सोना, रोहिणी इ. या भारतीय _________ काही उत्कृष्ट वाण आहेत.

(1) गव्हाच्या (2) बाजरीच्या (3) भाताच्या (4) मक्याच्या

Cauvery, Sona, Rohini etc. are some of the outstanding Indian _________ varieties.

(1) Wheat (2) Bajra (3) Rice (4) Maize

146. 1986 मधील चर्नोबील अणुउर्जा प्रकल्प झालेला आपघात, खालीलपैकी रशियातील कोणत्या राज्यात झाला ?

(1) युक्रेन स्टेट (2) उझबेकीस्तान

(3) इस्टोनिया (4) जॉर्जिया

Chernobyl Atomic Power Plant disaster in 1986 took place in which of the following state of Russia ?

(1) Ukraine State (2) Uzbekistan

(3) Estonia (4) Georgia

147. पुढीलपैकी कोणते विधाने **योग्य** आहेत ?

(a) गुजरात मधील भुजचा भूकंप 26 जानेवारी 2002 मध्ये झाला.

(b) नैसर्गिक आपत्तीच्या परिणामांची व धोक्याची तीव्रता कमी करणे म्हणजे उपशमन होय.

पर्यायी उत्तरे :

(1) केवळ (a) (2) केवळ (b)

(3) दोन्ही (a) व (b) (4) एक ही नाही

Which of the following statements are **correct** ?

(a) Bhuj Earthquake of Gujrat accured in 26 January 2002.

(b) To reduce the intensity and destructive effect means mitigation.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) Neither

148. खालीलपैकी कोणत्या नद्या पश्चिम भारतात नैसर्गिक आपत्तीस कारणीभूत होतात ?

(a) गंगा – ब्रह्मपुत्रा (b) नर्मदा – तापी

(c) महानदी – गोदावरी (d) महानदी – तापी

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) फक्त (b)

(3) (c) आणि (d) (4) फक्त (d)

Which of the following rivers are causing disasters in Western India ?

(a) Ganga and Brahamaputra (b) Narmada and Tapi

(c) Mahanadi and Godavari (d) Mahanadi and Tapi

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) only (b)

(3) (c) and (d) (4) only (d)

---

149. खालीलपैकी कोणत्या नैसर्गिक आपत्तींमुळे सर्वात कमी वेळात सर्वात जास्त हानी होते ?

(a) भूकंप आणि दरड कोसळणे (b) भूकंप आणि पूर

(c) दरड कोसळणे व गारांची वृष्टी (d) पूर

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a) आणि (b)

(3) फक्त (d) (4) वरील सर्व

Which of the following disaster causes maximum damage in shortest time ?

(a) Earthquake and Landslides (b) Earthquake and floods

(c) Landslides and hailstorms (d) Floods

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (a) and (b)

(3) Only (d) (4) All the above

---

150. खालीलपैकी कोणता विभाग भूकंप विषयक सर्वात जास्त कार्यान्वित आहे ?

(1) क्षेत्र (I) (2) क्षेत्र (II) (3) क्षेत्र (V) (4) क्षेत्र (IV)

Which of the following zone is seismically most active zone ?

(1) Zone (I) (2) Zone (II) (3) Zone (V) (4) Zone (IV)

-o0o-

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्रश्न क्रमांक 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासीठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर "(3) राजा राममोहन रॉय" असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर "(3)" होईल. यास्तव **खालीलप्रमाणे** प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक "③" हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL